İLETİŞİMDE GÜNCEL ÇALIŞMALAR-4

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Mihalis (Michael) KUYUCU

Doç. Dr. Hasan ÇİFTÇİ

İKSAD
Publishing House

İLETİŞİMDE GÜNCEL ÇALIŞMALAR-4

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Mihalis (Michael) KUYUCU

Doç. Dr. Hasan ÇİFTÇİ

YAZARLAR

Prof. Dr. Mihalis KUYUCU
Prof. Dr. Şermin TAĞ KALAFATOĞLU
Doç. Dr. Ali Emre BİLİS
Doç. Dr. Ali YILDIRIM
Doç. Dr. Aslı KÖSEOĞLU
Doç. Dr. Ayla TOPUZ SAVAŞ
Doç. Dr. Azize ŞAHİN
Doç. Dr. Emine ŞARDAĞI
Doç. Eren Evin KILIÇKAYA
Doç. Dr. Kemal Cem BAYKAL
Doç. Dr. Orkun ŞEN
Doç. Dr. Pınar ÖZGÖKBEL BİLİS
Doç. Dr. Süleyman ŞAHAN
Doç. Dr. Vefalı ENSER
Dr. Öğr. Üyesi Ali Murat MIRÇIK
Dr. Öğr. Üyesi Ece Nüket ÖNDOĞAN
Dr. Öğr. Üyesi Faruk AŞLAKCI
Dr. Öğr. Üyesi Şule YENİGÜN ALTIN
Öğr. Gör. Dr. Ahmet Ziya SANDIKCIOĞLU
Öğr. Gör. Dr. Sema DOĞRU
Öğr. Gör. Dr. Şahin TUĞRUL
Öğr. Gör. Dr. Yusuf Bahadır DOĞRU
Dr. Durmuş KOÇAK
Dr. Özlem ÖZBAY
Öğr. Gör. Aysun ŞAHİN
Öğr. Gör. Turkan AYDOĞAN
Büşra YEL
Emine SARI
Erva Edibe ÖZTEKİN
Hilal SARIMEŞELİ
Mehmet Özer DEMIR
Mesut TÜMER
Özlem VARGÜN
Zuhal GÖK DEMIR
Zehra ÖZKEÇECİ

İKSAD
Publishing House

Copyright © 2025 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social Researches Publications®
(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)
TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.
Iksad Publications – 2025©

ISBN: 978-625-378-525-3
Cover Design: İbrahim KAYA
December / 2025
Ankara / Türkiye
Size: 16x24cm

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....1

BÖLÜM 1
SOSYAL MEDYADA DEZENFORMASYON: İSRAİL'İN GAZZE SALDIRILARI KAPSAMINDA ANADOLU AJANSI TEYİT HATTI ÖRNEĞİ
Dr. Durmuş KOÇAK.....3

BÖLÜM 2
GÖRSEL KÜLTÜRDE DİJİTAL AKTİVİZM: SANAT, DİRENİŞ VE YENİ MEDYA
Özlem VARGÜN.....9

BÖLÜM 3
İLETİŞİM KURAMLARININ YENİDEN DÜŞÜNÜLMESİ: YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA SHANNON MODELİ NE KADAR GEÇERLİ?
Dr. Özlem ÖZBAY.....69

BÖLÜM 4
VİDEO KURGU SÜRECİNDE YAPAY ZEKÂ KULLANIMI
Öğr. Gör. Dr. Şahin TUĞRUL.....83

BÖLÜM 5
FOTOĞRAFTA GERÇEKLİKTEN ALGIDA GERÇEKLİĞE
Dr. Öğr. Üyesi Faruk AŞLAKCI.....97

BÖLÜM 6
SİNEMADA DÖNÜŞÜM DİNAMİĞİ VE ANLATI UNSURU OLARAK YAPAY ZEKÂ: THE CREATOR FİLM ANALİZİ
Doç. Dr. Pınar ÖZGÖKBEL BİLİS
Doç. Dr. Ali Emre BİLİS.....119

BÖLÜM 7
BASINDA BİR ÖZDENETİM ARACI OLARAK YAPAY ZEKÂ
Doç. Dr. Kemal Cem BAYKAL
Doç. Dr. Ali Emre BİLİS.....145

BÖLÜM 8
JENKİNS'İN TRANSMEDYA HİKÂYE ANLATIMI BAĞLAMINDA HARRY POTTER EVRENİ
Hilal SARIMEŞELİ
Zehra ÖZKEÇECİ.....163

BÖLÜM 9
BELGESEL YAPIMLARIN TOPLUMSAL HAREKETLERDEKİ ROLÜ
Prof. Dr. Şermin TAĞ KALAFATOĞLU.....189

BÖLÜM 10
BELGESEL YAPIMLARIN TOPLUMSAL HAREKETLERDEKİ ROLÜ
Prof. Dr. Şermin TAĞ KALAFATOĞLU.....223

BÖLÜM 11
E- KİTAP YAYINCILIĞININ DÜNÜ VE BUGÜNÜ: TÜRKİYE E-KİTAP YAYINCILIĞININ NERESİNDE?
Prof. Dr. Mihalis KUYUCU.....57

BÖLÜM 12
MARKALAR ÜZERİNDE KÜLTÜREL BİR BASKI UNSURU OLARAK POLİTİK DOĞRUCULUK
Doç. Dr. Ayla TOPUZ SAVAŞ.....275

BÖLÜM 13
ERZURUM'DA BÖLGESEL OLARAK YAYIMLANAN PUSULA GAZETESİ'NDEKİ KADIN TEMALI HABERLERİN ANALİZİ
Büşra YEL
Doç. Dr. Aslı KÖSEOĞLU.....299

BÖLÜM 14
YAPAY ZEKÂ VE ULUSLARARASI TİCARET
Doç. Dr. Azize ŞAHİN
Öğr. Gör. Aysun ŞAHİN.....317

BÖLÜM 15
MARKA DIŞSALLIKLARI: KAVRAMSAL VE SOSYO-KÜLTÜREL BOYUT
Doç. Dr. Azize ŞAHİN
Öğr. Gör. Aysun ŞAHİN.....337

BÖLÜM 16
GÖRSEL İLETİŞİMDE BİLGİLENDİRME TASARIMININ YERİ VE ÖNEMİ
Emine SARI
Doç. Eren Evin KILIÇKAYA.……...…...359

BÖLÜM 17
DİJİTAL AKTİVİZM KAMU SPOTLARININ YERİNİ ALIR MI?: UZMAN GÖRÜŞLERİNE DAYALI BİR ARAŞTIRMA
Doç. Dr. Ayla TOPUZ SAVAŞ
Doç. Dr. Emine ŞARDAĞI
Doç. Dr. Orkun ŞEN.……..…...393

BÖLÜM 18
KANDIRA MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
Öğr. Gör. Dr. Yusuf Bahadır DOĞRU
Öğr. Gör. Dr. Sema DOĞRU.……..….417

BÖLÜM 19
YURTTAŞ GAZETECİLİĞİ BAĞLAMINDA SANAL MEDYANIN AFET DÖNEMLERİNDEKİ İŞLEVİ: 6 ŞUBAT 2023 DEPREMİ MALATYA ÖRNEĞİ
Mesut TÜMER
Doç. Dr. Vefalı ENSER.……...…..…...435
.
BÖLÜM 20
KAMU DİPLOMASİSİNDE YUMUŞAK GÜÇ UNSURU OLARAK EĞİTİM: GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ CERABLUS MYO ÖRNEĞİ
Doç. Dr. Süleyman ŞAHAN
Erva Edibe ÖZTEKİN.……..…..…..….461

BÖLÜM 21
İLETİŞİMİN DİLİ BEDEN DİLİ
Öğr. Gör. Turkan AYDOĞAN...…….…...481

BÖLÜM 22
AHLAT AĞACI FİLMİNDE TOPLUMSAL GERÇEKLİĞİN İNŞASI VE YABANCILAŞMA
Dr. Öğr. Üyesi Şule YENİGÜN ALTIN.……..…..…...501

CHAPTER 23
RISK TAKING BEHAVIOR AS AN ANTECEDENT OF SUSCEPTIBILITY TO PERSUASION STRATEGIES AND BRAND LOYALTY
Mehmet Özer DEMIR
Zuhal GÖK DEMIR.……...…...517

BÖLÜM 24
GELENEKSEL BASINDAN DİJİTAL MEDYAYA SPOR GAZETECİLİĞİ
Öğr. Gör. Dr. Ahmet Ziya SANDIKCIOĞLU.…….….533

BÖLÜM 25
MARKA İLETİŞİMİ
Dr. Öğr. Üyesi Ece Nüket ÖNDOĞAN.....….573

BÖLÜM 26
SESSİZ GÖRÜNÜRLÜK: DİJİTAL PLATFORMLARDA GÖRÜNMEDEN VAROLMA STRATEJİLERİ
Dr. Öğr. Üyesi Ali Murat MIRÇIK...……..…...595

BÖLÜM 27
DEZENFORMASYONLA MÜCADELEDE HALKLA İLİŞKİLERİN ROLÜ
Doç. Dr. Ali YILDIRIM…….....….....605

ÖNSÖZ

İletişim, insanlık tarihinin en temel ve vazgeçilmez unsurlarından biridir. İnsan, var olduğu andan itibaren düşüncelerini, duygularını, deneyimlerini ve bilgilerini başkalarına aktarma ihtiyacı duymuş; bu ihtiyaç zamanla sözlü anlatımdan yazıya, yazıdan kitle iletişim araçlarına ve nihayet dijital mecralara uzanan çok katmanlı bir süreci beraberinde getirmiştir. Günümüzde iletişim, yalnızca bireyler arası bir etkileşim alanı olmaktan çıkmış; toplumsal yapıları, kültürel kimlikleri, siyasal süreçleri ve ekonomik ilişkileri doğrudan etkileyen güçlü bir dinamik hâline gelmiştir.

Elinizde bulunan bu kitap, iletişim çalışmalarının geniş ve çok yönlü yapısını farklı perspektiflerden ele alan kapsamlı bir akademik çalışmanın ürünüdür. Kitapta yer alan bölümler; iletişim bilimlerinin kuramsal temellerinden başlayarak, kitle iletişimi, medya çalışmaları, kültürel iletişim, dijital iletişim, örgütsel iletişim, siyasal iletişim ve yeni iletişim teknolojileri gibi pek çok alanı kapsamaktadır. Bu yönüyle eser, iletişim alanının disiplinler arası niteliğini bütüncül bir yaklaşımla ortaya koymayı amaçlamaktadır.

İletişim çalışmaları, bireyin toplumsal yaşam içerisindeki konumunu anlamada anahtar bir role sahiptir. İletişim süreçleri; kimliğin inşasından toplumsal normların oluşumuna, kamusal alanın şekillenmesinden güç ilişkilerinin yeniden üretilmesine kadar pek çok alanda belirleyici olmaktadır. Bu kitap, iletişimi yalnızca teknik bir aktarım süreci olarak değil; anlamın üretildiği, müzakere edildiği ve dönüştürüldüğü sosyal bir pratik olarak ele almaktadır. Böylece okuyucuya, iletişimi çok boyutlu bir olgu olarak değerlendirme imkânı sunulmaktadır.

Günümüz dünyasında yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler, iletişim biçimlerini köklü bir şekilde dönüştürmüştür. Dijitalleşme, sosyal medya, yapay zekâ ve küresel ağlar; bireylerin iletişim kurma biçimlerini olduğu kadar, bilgiye erişim ve bilginin dolaşım süreçlerini de yeniden şekillendirmektedir. Bu dönüşüm, iletişim çalışmalarını her zamankinden daha güncel, daha dinamik ve daha gerekli bir alan hâline getirmiştir. Kitapta yer alan bölümler, bu güncel gelişmeleri kuramsal ve uygulamalı boyutlarıyla ele alarak, okuyucuya çağdaş iletişim ortamlarını anlamlandırabilecek bir çerçeve sunmaktadır.

Bu eser hazırlanırken, bilimsel etik ve akademik titizlik temel ilke olarak benimsenmiştir. Her bölüm, alanında uzman yazarlar tarafından, güncel literatür taranarak ve eleştirel bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Bununla birlikte, kitabın yalnızca akademik çevrelere değil; iletişim alanına ilgi duyan geniş bir okur kitlesine hitap etmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle metinlerde açık, anlaşılır ve akıcı bir dil kullanılmasına özen gösterilmiş; kavramlar mümkün olduğunca somut örneklerle desteklenmiştir.

Kitapta yer alan bölümler, belirli bir sistematik içerisinde kurgulanmış olsa da, her biri bağımsız olarak da okunabilecek niteliktedir. Bu yapı, okuyucunun ilgi duyduğu alanlara odaklanmasına olanak tanırken, kitabın bütününe bakıldığında iletişim çalışmalarının kapsamlı bir panoramasını sunmaktadır. Özellikle iletişim eğitimi alan öğrenciler için temel bir başvuru kaynağı olmasının yanı sıra; akademisyenler, araştırmacılar ve uygulayıcılar için de yol gösterici bir eser olma niteliği taşımaktadır.

İletişim çalışmalarının en önemli katkılarından biri, bireye eleştirel düşünme ve medya okuryazarlığı becerileri kazandırmasıdır. Bu kitap, okuyucuyu yalnızca bilgiyle donatmayı değil; aynı zamanda iletişim süreçlerini sorgulayan, analiz eden ve değerlendiren bilinçli bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. İletişimin gücünü ve etkisini kavrayan bireylerin, daha demokratik, daha katılımcı ve daha adil bir toplumsal yapının inşasına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Bu kitabın ortaya çıkmasında emeği geçen tüm yazarlara içtenlikle teşekkür ederiz. Her biri, kendi uzmanlık alanındaki bilgi ve birikimini büyük bir özveriyle paylaşarak bu eserin bilimsel derinliğini ve çeşitliliğini artırmıştır. Ayrıca, bu çalışmanın okuyucuyla buluşmasını sağlayan değerli yayınevine de teşekkür borçluyuz. Yayın sürecinin her aşamasında gösterilen titizlik, destek ve iş birliği, kitabın nitelikli bir akademik eser olarak ortaya çıkmasında belirleyici olmuştur.

Sonuç olarak, bu kitap; iletişimi anlamak, yorumlamak ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmek isteyen herkes için kapsamlı bir kaynak sunmaktadır. Okuyucuların bu eserde yer alan bölümler aracılığıyla iletişim çalışmalarına dair bilgi ve farkındalıklarını artırmalarını, edindikleri kazanımları akademik ve toplumsal yaşamlarında etkin bir şekilde kullanmalarını temenni ediyoruz. İletişimin dönüştürücü gücüne olan inancımızla, bu çalışmayı siz değerli okuyucuların takdirine sunmaktan mutluluk duyuyoruz.

EDİTÖRLER
Prof. Dr. Mihalis (Michael) KUYUCU
Doç. Dr. Hasan ÇİFTÇİ
2025

BÖLÜM 24

GELENEKSEL BASINDAN DİJİTAL MEDYAYA SPOR GAZETECİLİĞİ

Öğr. Gör. Dr. Ahmet Ziya SANDIKCIOĞLU[1]

[1] Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim ve Tasarımı Bölümü, İstanbul, Türkiye. ahmetzs@yildiz.edu.tr, Orcid ID: 0000-0003-3824-3318

GİRİŞ

Spor, ekonomik boyutun yanı sıra saha içi ve saha dışı gelişmeleriyle, çağdaş toplumların göz ardı edemeyeceği önemli bir toplumsal olgudur. Bu alanda meydana gelen gelişmelerin kamuoyuna aktarılmasında yazılı basın, uzun yıllar boyunca temel iletişim araçlarından biri olarak öne çıkmıştır (Özer, 2012, s. 32). Bununla birlikte günümüzde spor haberlerinin dolaşıma girdiği mecralar çeşitlenmiş; gazetelerin yanı sıra televizyon, dijital mecralar, sosyal medya ve internet ortamları da spor haberciliğinin etkin alanları hâline gelmiştir. Bu çok katmanlı medya ortamında sunulan haber metinleri, yorumlar, analizler ve görsel materyaller, geniş izleyici ve okur kitlelerinin algı ve tutumlarını kısa sürede etkileyebilmekte ve kamuoyunun yönelimlerini doğrudan şekillendirebilmektedir. Dolayısıyla hem geleneksel hem dijital mecralarda faaliyet gösteren spor gazetecilerinin kamuoyunu bilgilendirme ve yönlendirme süreçlerinde önemli bir güç ve sorumluluk üstlendikleri açıktır.

1. SPOR GAZETECİLİĞİNİN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Spor gazeteciliği, spor alanına ilişkin güncel olayları gazeteciliğin temel ilkelerine bağlı kalarak takip eden; haber, yorum, analiz ve görsel materyallerle birlikte kamuoyuna sistematik biçimde aktaran uzmanlaşmış bir gazetecilik disiplinidir. Spor gazetecisi ise basılı ve dijital medya ortamlarında profesyonel olarak çalışan gazeteciler ile spor karşılaşmaları ve ilgili etkinlikleri görüntüleyen spor fotoğrafçıları ve kameramanlarıdır (AIPS Status). Spor gazetecisi sözü başlangıçta sadece gazetelerin spor muhabirlerini çağrıştırsa da günümüzde bu kavram; daha geniş bir meslek grubunu tanımlamaktadır. Bunların içinde yazılı basında ve internet sitelerinde spor muhabiri, spor foto muhabiri, spor yorumcusu, spor editör veya spor redaktörü, spor sayfa sekreteri, ressam veya karikatürist ile sözlü ve görüntülü basında spor muhabiri, spor spikeri, spor yorumcusu, spor yönetmeni, spor kameramanı olarak görev yapan kişiler sayılabilir (TSYD, 2023).

Erdemli'ye (1996, s. 31) göre; spor gazetecisi, karşılaştığı herhangi bir spor olgusuna ilişkin belirli bir tutum ve yaklaşım geliştiren kişidir. Bu yaklaşım kapsamında Erdemli, "spor olgusu" ile "spor olayı" kavramları arasında kuramsal bir ayrım yapmakta; spor olayını, farklı spor dallarında ortaya çıkan tüm spor olgularını kapsayan bütüncül bir üst yapı olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte, belirli bir spor dalı ele alındığında—örneğin

basketbol—bu dal, kendi özgül bağlamı içerisinde bir "basketbol olayı" olarak değerlendirilebilmektedir. Bu çerçevede basketbola ilişkin tüm gelişmeler, olgular ve pratikler, basketbol olayının bütünlüğü içinde anlam kazanmaktadır. Spor olgusu, spor gazetecisinin temel çalışma alanını ve haber üretim sürecindeki ana malzemeyi oluşturmaktadır. Spor gazetecisi doğrudan spor olgusuna yönelmekle birlikte, bu yönelim sporun genel yapısını ya da spor olayının kapsayıcı niteliğini dışladığı anlamına gelmemektedir. Aksine, spor olgusu spor gazetecisinin önünde somut bir gerçeklik olarak dururken, spor olayı gazetecinin zihninde bütünsel bir kavram olarak yer almaktadır. Spor gazetecisinin tekil bir spor olgusunu, genel spor olayı perspektifi içerisinde değerlendirmesi ise bilinçli ve nitelikli bir mesleki tutum olarak öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım, spor gazetecisinin yalnızca olgusal bilgiye değil, aynı zamanda kapsamlı bir spor anlayışına sahip olmasını gerekli kılmaktadır.

Erdemli'ye (1997, s. 39) göre; spor gazetecisinin görevi, bir spor olayına ilişkin farklı gelişmeleri kamuoyuna aktarmak; yalnızca aktarmakla sınırlı kalmayıp analiz etmek ve yorumlamaktır. Sürekli değişim hâlinde olan spor süreçleri içerisinde kalıcılık gösteren unsurları belirleyerek bunları sunmak ve değerlendirmek de spor gazetecisinin görevleri arasındadır. Ayrıca spor gazetecisi, toplumda spor olgusunun mevcut durumu ve gelişim seyri doğrultusunda spor politikalarına ilişkin uyarı ve değerlendirmelerde de bulunur. Sporun çeşitli boyutlarına ilişkin toplumsal farkındalığın artırılması ve spor bilincinin geliştirilmesi amacıyla bilgilendirici yazılar ve içerikler hazırlayıp kamuoyuyla paylaşır.

Taner (1996) spor gazetecisini, alanına ilişkin tüm mesleki görevleri yerine getirebilecek donanıma sahip olan profesyonel olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda spor gazetecisi; haberin toplanması aşamasından başlayarak fotoğrafın çekilmesi ya da temin edilmesi, içeriğin yayıma hazır hâle getirilmesi, sayfa düzeninin oluşturulması, haberin yorumlanması ve gazetenin yayın politikasının belirlenmesine kadar uzanan geniş bir süreçte aktif rol üstlenmektedir. Bunun yanı sıra araştırma faaliyetlerinin yürütülmesi veya organize edilmesi, röportajların gerçekleştirilmesi ve tüm bu gazetecilik işlevlerinin eşgüdüm içinde yürütülmesinin sağlanması da spor gazetecisinin sorumluluk alanı içerisindedir. Bu çok yönlü nitelik, özellikle spor servislerinin henüz kurumsallaşma sürecinin başında olduğu dönemlerde belirgin biçimde ön plana çıkmıştır.

2. TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM VE SPOR GAZETECİLİĞİ

Spor gazeteciliği modern toplumlarda sporun yalnızca bir rekabet alanı değil, aynı zamanda kültürel, ekonomik ve siyasal bir olgu hâline gelmesiyle birlikte giderek artan bir öneme sahip olmuştur. Günümüzde bireylerin, güncel gelişmeleri ve toplumsal olayları öğrenmesinde yalnızca basılı ve görsel medya değil; dijital haber portalları, sosyal medya platformları, çevrim içi yayıncılık hizmetleri ve mobil uygulamalar da belirleyici bir rol üstlenmektedir. Milyonlarca insanın ilgi alanına giren ve zaman içerisinde toplumsal bir olgu ve kurumsal yapı niteliği kazanan spor, özellikle son yüzyıldan itibaren artan bir ivmeyle medya için vazgeçilmez bir içerik alanı hâline gelmiştir. Spor içerikleri hem geleneksel basında hem de dijital medya ekosisteminde en yoğun tüketilen alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Televizyon ekranlarında yayınlanan spor programları kadar YouTube, Twitter, İnstagram gibi yayın platformlarında üretilen spor temalı içerikler de özellikle futbol başta olmak üzere milyonlarca kullanıcıyı ekrana ve çevrim içi mecralara çekmektedir. Kitle iletişim araçlarının gelişimi ve dijitalleşme süreci, sporun üretim, temsil ve tüketim biçimlerini dönüştürmüş; bu dönüşüm spor gazeteciliğini içerik ve işlev bakımından yeniden şekillendirmiştir.

Spor gazeteciliği, yalnızca spor karşılaşmalarının aktarılmasıyla sınırlı olmayan; sporun toplumsal anlamlarını, ideolojik boyutlarını ve kültürel temsillerini de kapsayan çok katmanlı bir medya pratiği olarak karşımıza çıkmaktadır. Sporun modern toplumlarda kitleselleşmesi, medya ile kurduğu simbiyotik ilişki sayesinde mümkün olmuştur. Rowe'a (2004) göre; spor ve medya, karşılıklı bağımlılık temelinde gelişen iki toplumsal kurumdur. Medya, sporu geniş kitlelere ulaştırarak popülerleştirirken; spor da medya için sürekli ve yüksek ilgi gören bir içerik kaynağı oluşturmaktadır. Bu ilişki, spor gazeteciliğinin toplumsal etkisini artıran temel unsurlardan biridir. Spor gazeteciliği aracılığıyla başarı ideolojisi, rekabetçi bireycilik, milliyetçilik ve tüketim kültürü meşrulaştırılmakta; bu değerler doğal ve kaçınılmaz olarak sunulmaktadır (Rowe, 2004; Boyle, 2017). Bu yaklaşım, güncel çalışmalarda dijital medya bağlamında ele alındığında Hutchins ve Rowe (2019), dijital spor medyasının bu ilişkiyi daha da yoğunlaştırdığını; spor içeriklerinin ağ toplumunda sürekli dolaşım hâlinde olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle dijitalleşme süreciyle birlikte spor gazeteciliği, klasik gazetecilik normlarının

ötesine geçerek çoklu platformlar üzerinden işleyen dinamik bir medya alanına dönüşmüştür.

Whannel (2005), spor gazeteciliğinin sporun fiziksel yönlerinin yanı sıra kültürel, ahlaki ve ideolojik anlamlarını da yeniden ürettiğini belirtmektedir. Güncel literatürde Boyle, (2017) bu görüşü genişleterek spor gazeteciliğinin artık yalnızca haber aktaran değil, dijital hikâye anlatımı yoluyla spor kültürünü yeniden şekillendiren bir pratik hâline geldiğini ifade etmektedir. Castells'in (2010) ağ toplumu yaklaşımı, dijital spor medyasının yatay, etkileşimli ve çok merkezli yapısını açıklamaktadır. Sosyal medya platformları, spor gazeteciliğinde haber üretim ve dağıtım süreçlerini dönüştürerek geleneksel editoryal yapıları zayıflatmıştır. Bu dönüşüm, spor gazetecisinin rolünü de yeniden tanımlamaktadır. Spor gazetecisi artık yalnızca haber aktaran bir profesyonel değil; aynı zamanda dijital anlatılar üreten, veri yorumlayan ve kullanıcı etkileşimini yöneten bir medya aktörü konumuna gelmiştir. Ancak bu durum, hız baskısı, etik sorunlar ve dezenformasyonu da beraberinde getirmektedir.

3. SPOR GAZETECİLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Spor gazeteciliğinin tarihsel gelişimi, modern sporun kurumsallaşma süreciyle paralellik gösterir. Spor haberleri ilk dönemlerde gazetelerin sınırlı alanlarında yer alan kısa bilgilendirme metinleri şeklinde sunulurken; sporun kitleselleşmesiyle birlikte spor sayfaları ve spor servisleri de giderek büyümüştür. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren spor, medya için başlıca içerik alanlarından biri hâline gelmiştir.

3.1. Dünyada Spor Gazeteciliğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Spor gazeteciliğinin tarihsel kökenleri iki yüzyılı aşkın bir geçmişe dayanmaktadır. Spor haberlerinin basılı medyada ilk kez yer alması 5 Mayıs 1773 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde yayımlanan Boston Gazette'nin, İngiltere'de gerçekleştirilecek bir boks karşılaşmasını izlemek üzere özel bir muhabir görevlendirmesiyle başlamıştır. Bu karşılaşmaya ilişkin haber, dünya basın tarihinde bir gazetede yayımlanan ilk spor haberi olarak kabul edilmektedir (Nichols, 2002, s. 4).

19. yüzyılın başlarından itibaren modern spor dallarının belirli kurallar çerçevesinde organize edilmeye başlanması ve bu karşılaşmaların giderek artan

bir izleyici kitlesi tarafından ilgiyle takip edilmesi, sporla ilgili haber ve yorumlara olan talebi de beraberinde getirmiştir. Bu gelişme doğrultusunda gazeteler, spor alanında bilgi sahibi yazarları bünyelerine katmaya yönelmiş; spor içeriklerinin düzenli biçimde yayımlanmaya başlamasıyla da spor gazeteciliği ayrı bir uzmanlık alanı olarak kabul görmeye başlamıştır (Özsoy, 2011, s. 210).

19. yüzyılın ortalarından itibaren İngiltere'de futbol, Amerika'da boks ve Fransa'da güreş gibi spor dallarının profesyonel düzeyde organize edilmesiyle birlikte seyirci kapasitesi genişlemiş ve spora yönelik toplumsal ilgi belirgin biçimde artmıştır. Bu süreçte gazetelerin spor haberlerine düzenli olarak yer vermeye başlaması, spor gazeteciliğinin gelişimini hızlandırmıştır. 1890'lı yıllardan itibaren birçok gazetenin spor haberleri için özel sayfalar ayırdığı görülmektedir. Günümüzde hâlen yayımlanmakta olan günlük spor gazeteleri arasında en eski örnek, 1885 yılında İtalya'da yayınlanan La Gazzetta dello Sport'tur (Çetin, 1999, s. 28–32).

3.2. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Spor Basını

Osmanlı İmparatorluğu döneminde basının sporla ilk teması, 1891 yılında edebiyat tarihinde önemli bir döneme adını veren Servet-i Fünûn dergisinde yayımlanan bir yazı aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bu kapsamda Ali Ferruh Bey'in eskrim sporunu konu alan makalesi, Osmanlı basınında sporla ilgili ilk metinler arasında yer almakta ve basın–spor ilişkisinin başlangıç noktalarından biri olarak kabul edilmektedir (Atabeyoğlu, 1991, s. 6).

Türkiye'de spor basınının ilk süreli yayınlarından biri ise sporcu ve gazeteci kimliğiyle tanınan Burhan Felek tarafından 28 Eylül 1910 tarihinde yayımlanmaya başlanan Futbol adlı dergidir. Bu yayın, Türk spor basınının öncü örnekleri arasında yer alır. Ayrıca Türkiye'de sporun yaygınlaşmasına ve toplumsallaşmasına öncülük eden Selim Sırrı Tarcan'ın 1911 yılında yayın hayatına kazandırdığı Terbiye ve Oyun adlı dergi de spor basınının ilk örnekleri arasında yer alır. Ancak söz konusu dergi, dönemin koşulları nedeniyle kısa süre sonra kapanmıştır (Atabeyoğlu, 1991, s. 7).

Türkiye'de spor basınının kurumsallaşmasında önemli bir eşik ise 1954 yılında aşılmıştır. Bu tarihte Yılmaz Poğda tarafından yayımlanan Türkiye Spor Gazetesi, ülkenin ilk günlük spor gazetesi olarak yayın hayatına girmiştir. Dönemin en yüksek tirajlı günlük gazetesi yaklaşık 40 bin satış yapabilirken,

Türkiye Spor Gazetesi'nin o günkü koşullarda 50 bin rakamına ulaşması, spor basınının toplumsal karşılığını ve okuyucu nezdindeki gücünü açık biçimde ortaya koymaktadır (Atalay, 2004, s. 91).

Cumhuriyetin ilanını izleyen yıllarda spor haberleri basın içerisinde giderek daha fazla önem kazanmaya başlamış; bu süreçte Akşam ve Cumhuriyet gibi dönemin önde gelen siyasal gazetelerinin birinci sayfalarında spor içerikleri daha sık görülmeye başlamıştır. Cumhuriyet Gazetesi'nin kurucusu Yunus Nadi, 1924 yılında kaleme aldığı sunuş yazısında, gazetenin yayın anlayışını ve mesleki ilkelerini açıklarken, ekonomi ve spor sütunlarının alanında yetkin uzmanlar tarafından hazırlanacağını özellikle vurgulamıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda gazetenin dördüncü sayfası, ikişer sütun hâlinde spor haberlerine ayrılmıştır (İnuğur, 1992, s. 67).

1934 yılı, Türk spor basını açısından yenilikçi bir uygulamanın hayata geçirildiği bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde futbol hakemliği de yapan İzzet Muhiddin (Apak), görev yaptığı Haber adlı akşam gazetesinde son sayfayı bütünüyle spor haberlerine ayırarak, ilerleyen yıllarda süreklilik kazanacak bir yayın modelinin öncülüğünü yapmıştır. Bu düzenleme, gazetelerin "arka sayfadan okunması" alışkanlığının da ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. 1930'lu yılların sonlarında Türk spor basınında bir başka önemli gelişme de profesyonel spor yazarlarının basın kadrolarında görünür hâle gelmesidir. Günlük gazeteler, spor olaylarını daha nitelikli biçimde izleyip kamuoyuna aktarabilmek amacıyla yalnızca spor alanında görev yapan uzman yazarları istihdam etmeye başlamışlardır. Bu dönemde Hürriyet Gazetesi spor haberciliğinde önemli bir yeniliğe imza atarak Londra Olimpiyatları'na foto muhabiri göndermiş ve yoğun görsel materyalle desteklenen olimpiyat haberleri sayesinde tirajını kayda değer ölçüde artırmıştır. Söz konusu fotoğrafların diğer gazeteler tarafından da kullanılmaya başlanması üzerine Hürriyet, görsellerin izinsiz çoğaltılmasını önlemek amacıyla gazetesine uyarı notu eklemek durumunda kalmıştır (Atabeyoğlu, 1991, s. 39; İnuğur, 1992, s. 223). Bununla birlikte 1950'li yıllara kadar, spor haberleri için gazeteler muhabir kadroları oluşturmamıştır. Bu dönemde spor içerikleri genellikle diğer haberlerle ilgilenen gazeteciler tarafından hazırlanmaktadır (Ayhan, 2001, s. 90).

Futbolun ulusal lig sistemi çerçevesinde düzenli olarak oynanmaya başladığı 1960'lı yıllardan itibaren hem sporun hem de spor basınının kitlesel

niteliği belirgin biçimde güçlenmiştir. Türkiye'de düzenli lig organizasyonlarının hayata geçirilmesi, sporun geniş kitlelerce benimsenmesini sağlarken, günlük gazetelerin spor haberlerine ayırdıkları alanın da giderek arttığı görülmektedir. 1950'li yıllardan sonra birçok gazetenin spor haberleri için ayrı servisler kurması ve birden fazla sayfayı spora tahsis etmesi, bu gelişimin somut göstergeleri arasında yer alır. Bu dönemde gazeteler, aynı anda birden fazla şehirde basılıp ülke genelinde dağıtılmaya başlanmış; sporun kitlesel tüketime konu olan bir alan hâline gelmesiyle birlikte spor sayfaları, gazetelerin genel yayın bütünlüğü içinde görece bağımsız bir konum kazanmıştır.

3.3. Türkiye'de Spor Basınının Kurumsallaşma Süreci

1960'lı yıllardan itibaren spor sayfalarının giderek daha fazla ilgi görmesi özellikle Tercüman ve Milliyet gazeteleri arasında bir rekabet ortamının doğmasına neden olmuştur. Spor servisleri arasındaki bu rekabet, zamanla bazı gazetelerin 30–40 kişiden oluşan geniş spor kadroları oluşturmasına kadar varmıştır (Uzun, 2001, s. 85). 1980'li yıllar ise spor yazarlığı açısından "altın dönem" olarak nitelendirilir. Bu yıllarda gazetelerin spor sayfaları, görsel açıdan zengin, renkli ve dikkat çekici bir yapıya kavuşmuş; "taraftar-okur" için cazip bir okuma alanı hâline gelmiştir. Bu bağlamda Birol Nadir tarafından 1989 yılında yayın hayatına kazandırılan Fotospor 'un kısa sürede geniş bir okur kitlesine ulaşmasının ardından diğer günlük spor gazeteleri de yayıncılık alanında yerini almıştır. Türk spor basını, ilk spor haberlerinin yayımlanmaya başladığı dönemlerden itibaren sürekli bir gelişim içindedir. Basın tarihindeki ilk bağımsız servisler ve özel foto muhabirlerinin spor basını bünyesinde ortaya çıkması, bu alanın medya açısından taşıdığı önemin bir göstergesidir. Sporun zamanla basın için etkili bir promosyon aracına dönüşmesi; gazetelerin satışını artıran, hatta çoğu zaman ilk okunan bölümlerden biri hâline gelen spor sayfalarının stratejik önemini artırmıştır. Bu nedenle gerek yeni kurulan gerekse köklü gazeteler, en nitelikli insan kaynağını spor servislerinde değerlendirmeye yönelmiş; en gelişmiş teknik donanımlar spor servisleri için temin edilmiş ve dış görevler ile harcama yetkilerinin önemli bir bölümü yine bu birimlere tahsis edilmiştir (Kaya, 2002, s. 166).

4. SPOR BASINININ ÖRGÜTLENME BİÇİMİ VE ÇALIŞMA USULLERİ

Yazılı basının örgütsel yapısı incelendiğinde, yatay örgütlenme modelinin ağırlıklı olarak benimsendiği görülmektedir. Bu yapı içerisinde yönetimle ilgili temel işlevler ayrı birimler altında ele alınırken, yayıncılık faaliyetlerine ilişkin bölümler yönetim fonksiyonlarından kurumsal olarak ayrılır. Bununla birlikte söz konusu birimler, aynı yayın kuruluşuna bağlı olarak faaliyetlerini sürdürür.

4.1. Yazılı Basında Örgütsel Yapı ve Spor Servisleri

Bazı farklılıklara rağmen temel olarak gazetelerde her biri kendi uzmanlık alanı içinde çalışan spor, magazin, istihbarat, dış haberler, ekonomi, fotoğraf ve kültür-sanat gibi servisler bulunur (Özkoçak, 2012, s. 102). Bu servislerde çalışan muhabirler yerel, bölgesel, ulusal ya da uluslararası haberleri toplayarak yazı işleri kadrosundaki editörlere ulaştırırlar. Ayrıca gazete sayfalarının tasarımını yapan, sayfanın görsel hiyerarşisi içinde haberleri konumlandıran, başlıkları teknik ve tipografik kurallara uygun biçimde düzenleyen, seçilmiş fotoğraf ve görsel materyalleri sayfa bütünlüğü içinde yerleştiren ve nihayetinde sayfayı baskı sürecine hazır duruma getiren tasarım birimi de görsel yönetmenin sorumluluğundadır. Editörler gazetede yayınlanan haber, fotoğraf, makale ve köşe yazıları gibi içeriklerden sorumlu kişilerdir. Editör, içerikleri seçer, değerlendirir ve yayınlanmasına karar verir. Spor muhabirleri ve foto muhabirlerini habere gönderir. Makalelerin yazılması için spor yazarlarını görevlendirir. Yazıların gazetenin yayın politikasına uygunluğunu değerlendirerek gerekirse yeniden kaleme alır. Sayfa sekreteri ile koordinasyon içinde çalışarak içeriklerin sayfa düzenindeki görsel uyumuna karar verir. Gazetede yer alacak görsel materyallerin seçiminden, düzenlenmesinden ve yayıma hazırlanmasından sorumlu olan fotoğraf editörü ise, foto muhabirlerinin çalışmalarını planlar ve koordine eder (Kılıç, 2003, s. 70-71). Fotoğrafların haberle uyumunu ve teknik–etik standartlara uygunluğunu denetler, görsel anlatının yayın politikasına uygun biçimde kurgulanmasını sağlar. Redaktör gazetelere farklı kanallardan gelen haberleri düzenleyen, düzelten ve yayına hazır hale getiren kişidir. Gazetelere haberler genellikle olduğu gibi sayfada kullanılacak nitelikte gelmemektedir. Muhabirler ve haber ajanslarından gazetelere ulaşan haberler, bir düzeltme

işleminden geçirilir. Bu haberler üzerinde basit düzenlemeler yapılabileceği gibi farklı kaynaklardan gelen haberler birleştirilerek yeniden yazılabilir. Yazılı metin üzerinde gereken düzeltmeleri yaparak yayına hazır hale getirme işine redaksiyon bunu kişiye de redaktör denilmektedir (Topuz, 1968). Tüm editörlerin başında bulunan yazı işleri müdürü ise genel yayın yönetmenine bağlıdır. Bunun dışında reklam ilan servisi ve insan kaynakları gibi yayıncılığa ait olmayan birimler de dahil tüm gazete genel yayın yönetmeni tarafından idare edilir. Genel yayın yönetmeni ise sadece patrona karşı sorumludur. Öte yandan sadece spor haberciliği yapan spor gazeteleriyle günlük gazeteler arasında organizasyon yapısı bakımından bazı farklılıklar da vardır. Günlük ulusal gazetelerde spor servisleri yazı işleri müdürlüğüne bağlıyken spor gazetelerinin organizasyon şeması genellikle şöyledir: "genel yayın yönetmeni, yazı işleri müdürü, haber müdürü, istihbarat şefi, editörler, muhabirler ve foto muhabirleri" (Özkoçak, 2012, s. 103).

4.2. Spor Servislerinin Çalışma Pratikleri

Günümüzde oldukça gelişen, spor basını yayıncılık sektöründe ayrı bir yer edinmiş, bu alanda çalışan muhabirler de uzmanlık alanlarına göre ayrılmıştır. Uzmanlaşma futbol, basketbol, voleybol, halter, güreş, tenis, atletizm, bisiklet gibi farklı spor branşlarına, hatta kulüpler bazına kadar indirgenmiştir. Özellikle futbolda Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş gibi üç büyük İstanbul kulübünün haberleri, ulusal yayın yapan gazetelerde o kulüple ilgilenen uzman muhabirler tarafından yapılmaktadır. Bu kulüp muhabirleri güncel haberlerden zamanında haberdar olabilmek için genellikle vakitlerini kulüplerin tesislerinde antrenmanları izleyerek geçirirler. Haberlerini de bulundukları merkezlerde hazırlayarak kuruma gönderirler.

Meydana gelişinden gazetede haber olarak yer alışına kadar geçen süreci incelediğimizde bir spor olayının haber halini alıncaya kadar birçok aşamadan geçtiğini görmekteyiz. Bu süreç genellikle editoryal bir toplantı ile başlar. Genel yayın yönetmeninin başkanlığında servis müdürlerinin katıldığı bu toplantılarda diğer haberler gibi günün spor gündemi de ele alınır. Bu toplantıda gelen istihbaratlar, bölgelerden ve abone olunan ajanslardan gelen haberler değerlendirilerek, hangi etkinliklerin izleneceği ile ilgili bir karara varılır. O gün içinde eğer akşam saatlerinde bir spor müsabakası oynanacaksa, bunun için sabah toplantısında sayfada karşılaşmanın fotoğraf, yazı ve yorumlarının

yerleri ayrılır. Bu aşamada sayfalar plan kağıtlarına çizilerek fotoğraf ve haber yerleri dizayn edilir. Bu işlem, sayfa sekreteri olarak adlandırılan görsel yönetmenler tarafından yapılır. Daha sonra plan olarak çizilen sayfalar bilgisayar operatörleri tarafından bilgisayar ortamında şekillendirilir. Fotoğraf ve yazılar bilgisayarda düzenlenerek sayfada yerlerine konur. Hangi sayfalara hangi haberlerin yerleştirileceği, hangi haberin manşet olacağı, köşe yazarlarının hangilerinin yazı yazacağı belirlenir, ilan servisinden gelen ilanlar yerleştirilir. Bu işlem, sayfanın teknik olarak baskıya hazır hale gelmesine kadar devam eder. O gün içinde yapılacağı belli olan spor müsabakası, basın toplantısı gibi planlı haberler gündem içine alınır.

Gazetelerin merkezlerindeki spor servislerinde de ayrıca her gün öğleden önce tüm servis çalışanlarının katıldığı "sabah toplantısı" yapılır. Spor servisinde görevli muhabirler izlemekle görevli oldukları branşlar ve kulüpler hakkındaki haberlerini bildirerek planlamaya alınmasını sağlar. Gündemin belirlenmesinin ardından muhabir ve foto muhabirlerine görev dağılımı yapılır. Gün içinde gelişen spor olaylarının haber ve fotoğrafları muhabirler tarafından haber merkezine ulaştırılır. Muhabirler dışında ulusal ve uluslararası haber ajanslarından ve diğer kaynaklardan gelen haberler redaktörler tarafından yeniden dizilir. Bu haberlerin başlık ve alt-üst başlıkları belirlenir. Haberler sayfadaki şekle göre genelde yeniden düzenlenir veya yeniden yazılır. Gündem toplantısı akşam saatlerinde de yapılır. Sabah toplantısında gazetenin Türkiye çapındaki baskılarında yer alacak haberler belirlenirken, akşam toplantısında gazetelerin İstanbul şehir içi baskılarına girecek spor haberleri değerlendirilir. Futbol maçları gibi geç saatlerde yapılan spor karşılaşmalarının Türkiye baskılarında yer alabilmesi için dağıtım şirketleri ile protokoller yapılır. Saat 19.00'da başlayan bir futbol karşılaşmasının gazetenin Türkiye baskılarında yer alabilmesi için spor servislerinin çok sınırlı bir zamanı vardır. Genelde karşılaşmanın bitiminden 15 dakika sonra sayfayı baskıya hazır hale getirmeleri gerekmektedir. Gazeteyi bu süre içinde hazırlayabilmek için genelde yazılar daha karşılaşma devam ederken spor muhabirlerinden ve spor yazarlarından istenir. Foto muhabirleri, karşılaşmanın ilk dakikalarından itibaren çektikleri fotoğrafları gazete merkezlerine ulaştırırlar. Yazarlar, karşılaşma ile ilgili yorumlarını devre arasında yazdırmaya başlayarak zamanı değerlendirirler. Bu yüzden zaman zaman yaşanan son dakika kazaları muhabir ve yazarları zor durumlara düşürebilir. Zamanla yarışılan bu işlemleri yapan

spor gazetecilerinin hızlı ve dikkatli çalışabilme yeteneğine sahip olması gerekmektedir.

Spor haberlerinde metinlerin, siyasal haberlerle karşılaştırıldığında daha kısa tutulduğu dikkat çekmektedir. Metindeki bu sınırlılık, çoğu zaman görsel materyallerle tamamlanmakta; bu nedenle spor servislerinde görev yapan foto muhabirleri de sürece dâhil edilmektedir. Karşılaşmaların oynandığı günlerde hem muhabirler hem de foto muhabirleri maç süresince yoğun bir gündem takibi gerçekleştirmektedir. Gün içerisinde toplanan haberler, öğleden sonraki saatlerden itibaren sayfa sekreterleri tarafından mizanpaj sürecine alınmaktadır. Haberlerin yer alacağı sayfa ise genellikle akşam saatlerinde yapılan değerlendirme toplantılarında kararlaştırılmaktadır. Zaman baskısının yoğun olduğu durumlarda maç yazıları, karşılaşma henüz devam ederken tamamlanabilmektedir. Ertesi gün ülke genelinde dağıtımın sağlanabilmesi için gazetelerin sayfalarının belirli saatler içerisinde hazır hâle getirilmesi zorunluluğu, bu süreci hızlandırmaktadır. Bu kapsamda maç değerlendirmeleri ve köşe yazıları toplanmakta, önceden belirlenen sayfa düzeni içinde yerleştirilerek baskıya gönderilmektedir.

Yazılı basında yer alan spor haberlerinin, televizyon yayınlarından farklı bir içerik sunma gerekliliği bulunmaktadır. Zira okuyucu, bir önceki gün spor karşılaşmalarına ilişkin temel bilgileri televizyon aracılığıyla edinmiş durumdadır. Bu nedenle gazetelerde yer alan spor köşe yazıları ve yorum içerikleri, olaylara farklı açılardan yaklaşmaları ve derinlikli değerlendirmeler sunmaları bakımından ayrı bir önem taşımaktadır.

Spor haberleri de diğer haber türleri gibi, kamuoyuna zamanında ulaştırıldıkları ölçüde haber niteliği kazanır. Bu nedenle spor gazetecileri, takip ettikleri karşılaşmalara ilişkin bilgileri en kısa sürede gazete merkezlerine iletebilmek için çoğu kez zamanla yarışır. Örneğin doksan dakikalık bir futbol müsabakası henüz sona ermeden, karşılaşmaya ait fotoğraflar foto muhabirleri tarafından mevcut teknolojik olanaklar kullanılarak yayın merkezlerine aktarılmaktadır. Bu süreçte muhabirin gözlem gücü ve ayrıntıları fark edebilme becerisi, haber değeri taşıyan unsurların ayıklanmasında belirleyici bir rol oynamaktadır.

Spor yazarları ise müsabakaya ilişkin değerlendirme ve yorumlarını çoğu zaman karşılaşmanın devam ettiği sırada ya da hemen sonrasında kaleme almaktadır. Gazete merkezlerinde görev yapan redaktörler, muhabirlerden

gelen haber metinleri ile yazarların yorumlarını hızla yayıma uygun hâle getirmekle yükümlüdür. Bu aşamada yaşanabilecek kısa süreli gecikmeler dahi, gazetelerin baskı sürecinde aksamalara ve maddi kayıplara neden olabildiğinden, zaman yönetimi büyük önem taşımaktadır. Hızın belirleyici olduğu bu üretim sürecinin her aşamasında dikkat ve titizlik, spor gazetecileri için vazgeçilmez mesleki nitelikler arasında yer almaktadır. Zira metinlerde ya da yorumlarda yapılacak küçük bir hata, ertesi gün okuyucuyla buluşacak ve geri dönüşü olmayan sonuçlar doğurabilecektir.

Teknolojik gelişmeler, spor basınını da değişime uyum sağlamaya zorlamıştır. Özellikle televizyon yayıncılarıyla yaşanan rekabet, yazılı basın kuruluşlarını yeni yayın stratejileri geliştirmeye yöneltmiştir. Bu doğrultuda, örneğin saat 22.00'de sona eren bir futbol karşılaşmasına ilişkin haber ve yorumlar, hızla hazırlanarak ertesi gün yayımlanacak gazetelerde yer alabilmektedir.

5. SPOR BASININDA İŞ BÖLÜMÜ VE MESLEKİ ROLLER

Spor gazetecilerinin, kamuoyuna aktaracakları spor dallarına ilişkin kapsamlı ve derinlikli bir bilgi birikimine sahip olmaları mesleğin temel gerekliliklerinden biridir. Özellikle gelişmiş Batılı ülkelerde spor gazeteciliği alanında belirgin bir uzmanlaşmanın hâkim olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde bir spor dalında uzmanlık geliştirmemiş gazetecilerin söz konusu alanda görev almaları mümkün değildir. Özellikle Olimpiyat Oyunları gibi büyük organizasyonlarda, her spor dalı yalnızca o branşta yetkinleşmiş gazeteciler tarafından takip edilir.

Türkiye'de ise futbol dışındaki spor dallarında uzmanlaşmanın oldukça sınırlı kaldığı; basketbol, atletizm ve güreş gibi branşlarda yalnızca az sayıda uzman spor gazetecisinin bulunduğu görülmektedir. Bu durumun temel nedenlerinden biri olarak, spor medyasında uzmanlaşmayı teşvik edecek yeterli talebin oluşmaması gösterilebilir. Oysa böyle bir talebin ortaya çıkması, farklı spor branşlarında uzmanlaşmış spor yazarlarının yetişmesine zemin hazırlayacaktır. Türkiye'de futbolun baskın bir konuma sahip olması dikkate alındığında, toplumsal ilginin görece düşük olduğu bir spor dalında uzmanlaşmayı tercih eden bir spor gazetecisinin istihdam olanağı bulması zor olacaktır (Özsoy ve Doğu, 2006, s. 139).

Uluslararası düzeyde gerçekleştirilen bir araştırma spor gazetecileri arasında uzmanlaşmanın %26 ile %30 arasında değiştiğini; gazetecilerin yaklaşık %70'inin kendi alanlarında uzman olmadıklarını göstermiştir (Hackforth, 2002). Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'deki spor gazeteciliği yapısı ile dünya genelindeki eğilimler arasında bir paralellik olduğu söylenebilir. Ancak Türkiye'de spor medyasının sıklıkla "futbol medyası" olarak tanımlanması, uzmanlaşmanın spor dalı temelinde değil, çoğunlukla spor kulübü ekseninde şekillendiğini ortaya koymaktadır. Gazetelerin spor sayfalarında futbol dışındaki branşlara sınırlı ölçüde yer verilmesi, spor medyasına yöneltilen eleştirilerin başında gelmektedir.

5.1. Spor Muhabirliği

Spor muhabiri basın ve yayın organlarının sporla ilgili birimlerine haber toplayan, bildiren ve yazan kimsedir (TDK Türkçe Sözlük). Mesleklerin sınıflandırılmasında kullanılan uluslararası standartlara göre muhabir; "gazetede yayınlanmak üzere kamuyu ilgilendiren enformasyonu araştırır ve bildirir, görev yerine- haber verilmiş bir suç, dava yangın, kaza, önemli bir kamusal olay, spor karşılaşması, veya bir moda gösterisi gibi- gider, görev konusu hakkında edinebilecek tüm enformasyonu gözlem, röportaj, araştırma yoluyla ve özellikle konunun gazete okuyucularının ilgisini çekecek yönlerini araştırarak toplar, topladığı enformasyona dayanarak haberi yazar ve yayına hazırlanmak üzere yazı işleri servisine sunar." Spor muhabiri, spor alanında meydana gelen bir olayı çok yönlü biçimde inceleyen; bu amaçla ilgili kişilerle görüşmeler gerçekleştiren, veri ve bilgi toplayan, yerinde gözlem yapan ve elde ettiği bulguları haber yazım kurallarına uygun şekilde metne dönüştüren gazetecidir. Hazırlanan bu içerikler, değerlendirilmek ve yayımlanmak üzere yazı işleri birimine iletilir. Spor muhabiri, görev yaptığı mecra ne olursa olsun, haber kaynağına yakın olmayı ve izlediği spor dalına ilişkin kapsamlı bir bilgi birikimine sahip olmayı gerektiren bir çalışma anlayışıyla hareket etmek durumundadır.

Spor muhabirliği, çoğu zaman ağır ve zorlu çalışma koşullarını beraberinde getirmektedir. Özellikle hafta sonları, spor karşılaşmaları ve organizasyonların yoğunlaşması nedeniyle muhabirler için en hareketli zaman dilimlerini oluşturmaktadır. Spor etkinliklerinin büyük ölçüde açık alanlarda gerçekleştirilmesi, muhabirlerin olumsuz hava koşullarında ve değişken

çevresel şartlar altında görev yapma olasılığını artırmaktadır. Belirli mesai saatleriyle sınırlandırılamayan bu meslek, süreklilik arz eden bir çalışma temposu ve mesleğe yüksek düzeyde adanmışlık gerektirmektedir.

Spor muhabirlerinin birinci görevi gündemdeki spor olaylarının takip edilmesidir. Gazetelerde gündemdeki konuların görev dağılımını spor servisi müdürü yapar. Spor muhabirleri, haber üretim sürecinde çoğu zaman foto muhabirleriyle eşgüdüm içinde çalışırlar. Bununla birlikte bazen foto muhabirleri, tek başlarına görevlendirilerek takip ettikleri spor etkinliklerine ilişkin görsel materyallerin yanı sıra haber metinlerini de hazırlayabilmektedir. Bir muhabir de görevlendirildiği bir spor müsabakasında haberi yazmanın yanı sıra gerektiğinde fotoğraf da çekebilmelidir. Gazetelerin ana unsuru olan 'haber'in kaynağından başlayarak gazete sayfasında yayımlanmasına kadar uzanan sürecin ilk aşamasında görev yapan spor muhabirlerinin taşıması gereken nitelikler şu şekilde sıralanabilir: "Spor etkinliklerine ilgi duymalı, haber konusuna hâkim olmalı ilgilendiği spor dalını kural, teknik, takım, oyuncu, örgüt ve organizasyon olarak bilmelidir. Fotoğraf çekme ve seçme yeterliğine sahip olmalıdır. İletişimi güçlü olmalı, haber kaynaklarıyla iyi ilişkiler kurabilmelidir. Gündemi, özellikle spor gündemini yakından takip etmeli ve tarafsız olabilmelidir. Araştırmacı olmalı, araştırma yapmayı bilmelidir. Türkçeyi etkili konuşabilmeli ve yazabilmelidir. En az bir yabancı dile hâkim olmalıdır."

Spor muhabirleri açısından arşiv bilincine sahip olmak ve spor tarihine ilişkin kapsamlı bir bilgi birikimi edinmek, mesleki yeterliliğin önemli unsurları arasında yer alır. Spor karşılaşmaları ve olaylarına dair düzenli bir arşiv ile istatistiksel verilerin bulunması, büyük önem taşımaktadır. Bu bilgi birikimi, spordaki gelişmelerin okuyucuya aktarılmasında geçmişle bağ kurulmasını sağlarken, haber metinlerinin ve yorumların daha derinlikli ve anlamlı hâle gelmesine de katkıda bulunur. Örneğin bir spor muhabirinin bir halter karşılaşmasını takip ederken sporcunun önceki performanslarına ilişkin bilgi sahibi olması ya da yeni bir rekorun kırılması durumunda, söz konusu rekorun geçmişteki sahiplerini okuyucuya sunabilmesi, haberin değerini ve niteliğini artıran unsurlardan biridir.

Basın alanında teknolojik yeniliklerin yoğun ve etkili olarak kullanıldığı bir alan da spor basınıdır. İletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişim, gazetecilerin çalışma koşullarını köklü biçimde dönüştürmüş hem haber üretim

süreçlerini hızlandırmış hem de mesleki uygulamaları önemli ölçüde kolaylaştırmıştır. Günümüzde muhabirler ve yazarlar, hazırladıkları metinleri bilgisayar ve dijital iletişim olanakları aracılığıyla ülkenin en uzak noktalarından dahi kısa sürede gazete merkezlerine iletebilmektedir. Spor basını, kendi alanını ilgilendiren teknolojik yenilikleri hızlı biçimde benimseyen ve uygulamaya aktaran bir yapıya sahiptir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Türkiye'de görev yapan spor gazetecilerinin diğer ülkelerdeki meslektaşları ile arasında teknoloji kullanım becerisi bakımından belirgin bir farklılık bulunmamaktadır. Dolayısıyla güncel iletişim teknolojilerini etkin şekilde kullanabilmek, spor gazetecileri için temel bir mesleki yeterlilik olarak öne çıkmaktadır.

Buna karşın Türkiye'de basın kuruluşlarının teknolojiye yüksek düzeyde yatırım yapmalarına rağmen, düşük ücret politikalarıyla niteliksiz personel istihdam etmeleri, sektörün önemli sorun alanlarından biri olarak dikkat çekmektedir. Medya işletmelerinde maliyetleri düşürme amacıyla deneyimsiz çalışanlara yönelme eğilimi, nitelikli muhabirlerin istihdam edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum sonucunda, muhabirlere çoğu zaman yalnızca saha takibi görevi verilmekte; haberlerin yazıya dönüştürülmesi ise spor servislerinde görev yapan editör ve redaktörler tarafından gerçekleştirilmektedir. Haberlerin doğrudan sahada bulunan muhabirler yerine merkezde yazılması ise kimi zaman olayların gazetelerde farklı biçimlerde aktarılmasına ve içeriklerde anlam kaymalarına yol açabilmektedir.

5.2. Spor Yazarlığı

Basın sözlüğünde spor yazarı; gazetelerin spor servislerinde, spor karşılaşmalarını ve sporla ilgili gelişmeleri izleyerek değerlendiren ve yorumlayan uzman kişiler olarak tanımlanmaktadır (Topuz, 1968). Spor yazarlarının kaleme aldıkları yazılar, temelde yazarın kişisel düşünce dünyasına dayanmaktadır ve yazara, ele aldığı konuları kendine özgü bir üslup çerçevesinde yorumlama serbestisi tanımaktadır. Köşe yazarlığına ilişkin yapılan tanımlarda da bu yazı türünün öznel değerlendirmelere dayandığı ve kişisel yorum ağırlıklı olduğu özellikle vurgulanmaktadır. Köşe yazarları, belirli spor olaylarını konu edinebilmekle birlikte, çoğunlukla karşılaşmalara ilişkin değerlendirmeler ve maç analizleri yapmaktadır. Bu bağlamda spor yazarının inandırıcı olması, okuyucunun beklentilerine yanıt verebilmesi, ikna

edici bir anlatım sunabilmesi mesleki açıdan öne çıkan nitelikleri arasında sayılabilir. Bu niteliklerin etkin biçimde ortaya konulabilmesi ise spor yazarının belirli bir alanda uzmanlaşmış olmasını gerekli kılmaktadır. Herhangi bir spor dalında ya da sporla ilişkili bir konuda uzmanlaşmış kişilerin okuyucuya ileteceği mesajların daha etkili olacağı; bu sayede kamuoyunun bilgilendirilmesi işlevinin daha sağlıklı biçimde yerine getirileceği açıktır. Bunun temel nedenlerinden biri, köşe yazarlarının gazete yönetimleri tarafından kendilerine tanınan geniş ifade özgürlüğü ve hoşgörü ortamı içerisinde düşüncelerini daha serbest biçimde dile getirebilmeleridir (Karaküçük ve Yenel, 1999, s.61).

Uluç'a göre; spor yazarlarını spor tarihinin tanıkları olarak nitelendirmek gerekmektedir: *"Çağımızın ünlü edebiyatçılarından Octavio Paz diyor ki: 'Yazarlar tarihin kahramanları değil, tarihin tanıklarıdır. Yaşamın tanıklarıdır' Stadyumlarda milyonların taptığı kahramanlar yetişirler. Bunlar gelip geçicidirler. Kimileri kuyruklu yıldız gibi bir çakar, kısa sürede söner. Kimileri uzun yıllar şampiyonluk kürsülerinde direnebilirler. Spor yazarları işte bu tarihin tanıklarıdır. Onlar yazarlar tarihi... Yaşanmış olanı yazmak, yaşananı ölümsüzleştirmektir"* (Uluç H. , 1987, s. 11).

AİPS Eski Başkanı Togay Bayatlı, spor yazarlığını *"ABD Tipi Spor Yazarlığı, Avrupa Tipi Spor Yazarlığı, Gelişmekte Olan Ülkeler Tipi Spor Yazarlığı ve Türkiye Tipi Spor Yazarlığı"* olmak üzere dört grupta toplamaktadır. Bayatlı'ya göre; Amerika Birleşik Devletleri'nde görev yapan spor yazarlarının belirli alanlarda derinleşmiş bir uzmanlığa sahip olmaları ve eyaletler arasında popülerlik gösteren spor dallarının farklılık arz etmesi, spor haberciliğinde konu yetersizliği yaşanmasının önüne geçmektedir. ABD'de bireyler, spor basınında veri temelli, analitik ve bilgi yoğun yorumlara ihtiyaç duymaktadır. Bu doğrultuda Amerikan spor yazarlığında teknik ayrıntılar ve istatistiksel veriler ön plana çıkmakta; yorumlar büyük ölçüde sayısal göstergeler ve performans analizleri üzerinden şekillenmektedir. Spor basını da bölge ve eyalet ölçeğinde yaygın ve ilgi gören basketbol, rugby, beysbol ve buz hokeyi gibi branşlara ağırlık vermektedir. Avrupa tipi spor yazarlığı ise ağırlıklı olarak Kıta Avrupası'nda yaygın olan futbol eksenli bir yapıya sahiptir. Bu coğrafyada spor yazarlığının uzmanlaşma sürecini büyük ölçüde tamamladığı görülmektedir. Uzmanlaşmayı mümkün kılan araştırma ve inceleme faaliyetleri için gerekli olan zaman, yazılı kaynaklar ve mali olanaklar spor yazarlarının

kullanımına sunulmakta; uzun ve titiz çalışmalar sonucunda üretilen içeriklere spor sayfalarında yer verilmektedir. Fiziksel ve zihinsel emekle ortaya konan bu ürünlerin yayımlanması, hem spor yazarlarının mesleki motivasyonunu artırmakta hem de spor basınında uzmanlaşmanın kurumsallaşmasına ve yaygınlaşmasına katkı sağlamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise uygulanan spor yazarlığı anlayışı, gerek teknik donanım gerekse içerik derinliği bakımından söz konusu modellerin çok gerisinde kalmaktadır. Bu ülkelerde spor yazarlarının önemli bir bölümü, geçmişte sporla fiilen ilgilenmiş kişilerden oluşmakta; ancak bu durum, branş temelli bir uzmanlaşmayı beraberinde getirmemektedir. Türkiye'de spor yazarlığı ise bu bağlamda, henüz kurumsallaşmış bir uzmanlık modeline ulaşamamış olup, farklı yaklaşımlar arasında şekillenen bir geçiş süreci yaşamaktadır (Bayatlı, 1986, s. 153-154).

5.3. Spor Fotoğrafçılığı

Fotoğrafçılık alanında, yüksek motivasyona sahip bir amatör ile mesleki sorumluluk ve özeni yeterince göstermeyen bir profesyonel arasındaki farkın çoğu zaman ayırt edilmesi güçtür. Bu ayırımın ortaya konamayacağı alanlardan biri de spor fotoğrafçılığıdır (Gezgin, 1994, s. 92). Spor fotoğrafçılığı, hareket halindeki sporcuları ve bu sporcuların hareketlerini anlatacak en uygun anın saptanmasıdır. Bununla birlikte, spor fotoğrafçılığında da fotoğrafın diğer kollarında olduğu gibi, kompozisyon ve ifade yeterliliği beklenir. Fotoğraf ve foto muhabirliği üzerine gerçekleştirilen çok sayıda çalışma, fotoğrafın yalnızca gerçekliği nesnel biçimde kaydeden bir araç olmadığını; aksine foto muhabirliğinin kendine özgü, öznel bir anlatım dili barındırdığını işaret etmektedir (Barthes, 1981; Szarkowski, 1966; Freund, 2007; Sontag, 2008; Åker, 2012). Bu çalışmalar, foto muhabirliğinin sanatsal fotoğrafçılığın tekniklerinden ve uygulama biçimlerinden etkilendiğini ve bu etkileşimin basın fotoğrafında estetik bir boyut yarattığını ortaya koymaktadır (Gülaçtı, 2018, s. 163).

Sontag'a (2008) göre, basında geçerli olan habercilik normları foto muhabirlerinin üretim sürecini belirli sınırlar içerisinde şekillendirse de, foto muhabirleri kendi kişisel değerleri ve estetik tercihleri doğrultusunda gerçekçi, dikkat çekici ve görsel açıdan etkileyici imgeler üretme arayışı içerisindedir. Bu yaklaşım, sanat fotoğrafçılığı ile basın fotoğrafında gerçekçilik anlayışı arasındaki gerilimli ilişkiye rağmen, söz konusu iki alanın günümüz foto

muhabirliği pratiğinde iç içe geçtiğini göstermektedir. Nitekim çağdaş basın fotoğrafçılığında, bu melez yapı "nitelikli basın fotoğrafı" anlayışı içerisinde kendini göstermektedir. Fotoğrafın temel amacı, çoğu zaman kayıtsız, doğal ve hatta sert bir gerçekliği ortaya koymak olsa da fotoğrafın sunduğu temsil biçimi öznesini kaçınılmaz olarak estetik bir çerçeveye oturtmaktadır. Fotoğrafın kalıcı başarısı, görkemli ya da idealize edilmiş görüntülerden ziyade; sıradanlıkta, kırılganlıkta ve güçsüzlükte saklı olan güzelliği görünür kılabilme yeteneğinde yatmaktadır. Bu süreçte fotoğraf, toplumu bilgilendirme işlevinden ödün vermeksizin, bu görevi sanatsal bir estetik yapı içerisinde daha etkili ve çarpıcı biçimde yerine getirmektedir (Gülaçtı, 2018, s. 164).

En nitelikli spor fotoğrafları, yalnızca anı belgelemekle yetinmeyen; izleyiciye yeni bakış açıları sunan ve özgün görsel biçimler ortaya koyabilen çalışmalardır. Bir spor fotoğrafçısının taşıması gereken en önemli özellik fotoğrafını çekeceği sporu bilmesidir. Bu sayede sporcuların belli anlardaki hareketlerini, çekim öncesi tahmin etmesi kolaylaşacaktır. Spor fotoğrafçısı için en önemli şey 'uygun anı' saptamak ve bu anı fotoğraflayarak ölümsüzleştirmektir. Örneğin; yüksek bir tramplenden atlayacak kişinin nereye ve ne şekilde atlayacağı çekimden önce belirlenmeli ve fotoğraf makinesi ona göre yerleştirilmelidir. Buna göre gerek fotoğrafın çekileceği yer ve gerekse objenin hareketinin en kritik olduğu an kolaylıkla saptanabilir.

Spor fotoğrafçısı, doğru anı yakalayabilmek için deklanşöre basma zamanlamasını iyi hesaplamalıdır. Bu konu teknik olduğu kadar içsel bir durumdur. Çünkü, spor fotoğrafçılığı, büyük ölçüde geri dönüşü olmayan kritik anların yakalanmasına dayalı bir uzmanlık alanıdır. Bir futbolcudan gol pozisyonunu yeniden canlandırmasını istemek ya da rakete temas eden bir topun, atılan gollerin ya da jokeyini üzerinden atan bir atın aynı anını tekrar üretmek mümkün değildir. Bu nedenle spor fotoğrafçılığında gerekli teknik yeterlilikler, sürekli uygulama ve deneyim yoluyla geliştirilmekte ve zamanla mükemmelleştirilmektedir. Bununla birlikte yalnızca teknik donanıma ve kurallara hâkim olmak yeterli değildir. Fotoğrafçının oyunun dinamiklerini, sporcuların oyun tarzlarını ve olası gelişmeleri önceden öngörebilecek düzeyde branş bilgisinin olması da önem taşımaktadır (Keene, 1995, s. 128).

Dijital fotoğraf makinelerinin fotoğrafçılık alanında yaygınlaşarak baskın bir konuma gelmesi, spor fotoğrafçılığına yönelik araç ve tekniklerde köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Yüksek çözünürlüklü sensörler,

hızlı seri çekim özellikleri, gelişmiş otomatik odaklama sistemleri ve düşük ışık performansındaki ilerlemeler, spor fotoğrafçılarının hareketli ve öngörülemez anları daha yüksek başarı oranıyla kaydedebilmelerine olanak tanımıştır. Artık f:2,8/300, f:2,8/400, f:4/600 mm'lik objektifler tüm spor fotoğrafçılarında bulunmakta ve en iyi koşullarda çalışmayı sağlamaktadır. Bu tip objektifler gece yapılan futbol karşılaşmaları gibi çok iyi aydınlatmanın gerekli olduğu ortamlarda dahi çok iyi sonuçlar vermektedir. Örneğin bir gece maçı için f:2,8 diyafram açıklığında 300 mm veya 400 mm odak uzaklığında bir objektifle çalışmak idealdir. Bu tip bir objektifle bir futbol sahasında korner direğinin bulunduğu noktadan kale sahası içindeki bir enstantane çok rahatlıkla kadraja sığdırılabilmektedir. Bu türden objektifler tam açıklıkta çok başarılı sonuçlar verir. Bu noktadan futbol maçlarının en önemli enstantanelerinden olan hava topu mücadelelerini çekebilmek için 1/1000 enstantane hızlarına çıkmak elzemdir. Bu çalışmalar sırasında, örneğin yüksek atlamada, net bir vücut ile hareketin çok seri olmasından ve enstantanenin çok düşük tutulmasından dolayı net olmayan kollar ve ayaklar fotoğrafa aktarılabilir. Bu tür spor karşılaşmalarının fotoğrafçılığında, 1/125 enstantane ile bile bir yüksek atlayıcının hareketinin en kritik olduğu anda çok net olarak fotoğrafı çekilebilir. Bu nokta her şeyden önce, bu alanda elde edilecek tecrübe ile kazanılır. Bunun yanı sıra çekiç atma gibi bir spor faaliyeti sırasında 1/250'lik enstantane çok iyi sonuçlar verir. Çoğu kez olayların uzaktan fotoğrafa alınması nedeniyle zoom objektif kullanılması gerekeceğinden ve bu nedenle genellikle en açık diyafram değeri f/2.8 civarında olacağından (bu tip objektiflerin maksimum nispi açıklığı bu kadardır), bu tür yüksek enstantanelerin kullanılması kapalı havalarda zorlaşacaktır. Bununla beraber kullanılacak açık diyaframlar sebebi ile alan derinliği azalacağından (düfizyon dairelerinin çapı büyüyeceği için), kritik olayın meydana geldiği dar alanın arkasında oluşacak net olmayan karmaşık görüntüler, fotoğraflanan olayın daha etkileyici olarak ortaya çıkmasına neden olacaktır" (Toksoy, 1977).

Bu arada dijital fotoğraf makinelerindeki hızlı gelişme ile 50- 102.400 ISO aralığında çalışabilen ve saniyede 14 kare hızında fotoğraf çekebilen DSLR fotoğraf makinelerinin piyasaya çıkması spor fotoğrafçılarının işlerini oldukça kolaylaştırmıştır. Spor olayının geniş bir alana yayılması durumunda, değişkenlik ve alan büyüklüğü nedenleri ile iyi kalitede fotoğraf çekmek oldukça zorlaşır. Atletizm, motor sporları, su kayağı, paraşüt atlama gibi açık

hava spor türleri olaya fazla yaklaşamadan uzaktan çekilmesi gereken konulardır. Bu tür sporların fotoğraflanabilmesi için 300 veya 400 mm hatta gerektiğinde 600 mm teleobjektifler kullanılması yararlı olur. F:2.8 diyafram açıklığında 80-200 mm bir zoom objektif de bu tür saha sporları için ideal bir objektiftir. Bu arada spor fotoğrafçısının kazanan sporcuların sevinç gösterileri, takım sporlarında toplu kutlamalar, sporcunun saha kenarına gelmesi gibi bazı durumlar için yanında mutlaka ikinci bir geniş açı objektif hatta ikinci bir fotoğraf makinesi taşıması da zorunludur (Toksoy, 1977).

Spor fotoğrafçılığında en önemli konu, zamanlamadır. Kritik olayın meydana geldiği anda çoğu kez bir kare fotoğraf çekme olanağı elde edilecektir. Ancak kusursuz bir zamanlama tekniği ile bu tek karelik fotoğraf en iyi şekilde elde edilir. Ayrıca deklanşöre basma anından obtüratörün açılması anına kadar çoğu SLR tipi fotoğraf makinelerinde 1/30 saniye civarında bir gecikme vardır. Bu araya kişinin kendi fikirsel tepki süresini de eklersek, bu gecikme 1/15 saniyelik bir gecikmeye kadar varır. Bu nedenle kritik anın oluşumu sırasında değil, kişinin kendi deneylerine dayanarak, kritik andan hemen önce deklanşöre basması gereklidir. Spor fotoğrafçılığında kullanılacak enstantaneler de önemlidir. Genelde 1/500'ün üzerinde, hatta kimi zaman 1/4000'e kadar enstantanelerin kullanılması yerinde olur. Spor fotoğrafçılığında göz ardı edilmemesi gereken önemli bir diğer konu da fotoğrafçının hangi ISO değerinde çalışması gerektiğini iyi hesaplamasıdır. Spor fotoğrafçılarının çalıştıkları ışık koşulları üzerinde çok az kontrolleri vardır. Spor müsabakaları kapalı alanlar ve açık alanlarda gece ve gündüz şartlarında yapılabilmektedir. Futbol, basketbol, voleybol, Jimnastik, halter, boks, güreş gibi spor karşılaşmalarında ışıklandırmanın spor çalışmasının hareket merkezi civarında olacağı düşünülürse, 1000-2000 gibi yüksek bir ISO değerini tercih etmek iyi kalitede fotoğraf elde etmek için zorunludur. Kapalı salonlarda yapılan spor karşılaşmalarında çok yüksek ISO değerlerine çıkmak fotoğraf üzerinde noise oluşturacağından tercih edilmemelidir. Buz üzerinde yapılan gösterilerde objektiflerin ve filtrelerin üzerine meydana gelecek buharlaşma olayını ve benzeri eşyalarla silmekle değil, önceden gelip, film dahil tüm malzemeyi salonun ısısına alıştırmakla yok edilebilir (Keene, 1995, s. 128). Spor haber fotoğrafçıları bütün havalarda çalışmak zorundadır ve birçok fotoğraf makinesi sıkıca kaplanmış olmasına rağmen, makine ve merceği kuru durumda tutmak için bir yöntem geliştirmek çok önemlidir. Bu

amaçla yapılmış plastik örtüler (housing) bulunmaktadır. Ancak bazen bu da mümkün olmamaktadır ve tek çıkış yolu ön merceği kuru tutmak (bir parça güderi idealdir) ve makineyi kullandıktan sonra mümkün olduğunca çabuk kurulamaktır.

Şu kesinlikle unutulmamalıdır ki her spor olayında hareketin bir zirve noktası vardır. Bu zirve noktada hareket adeta donar. Örneğin sırıkla atlama veya yüksek atlamada atletin atlama çubuğunu geçtiği an futbolda hava topu mücadelesinde futbolcuların maksimum yüksekliği ulaştığı ve topla buluştuğu an gibi. İşte başarılı bir spor fotoğrafçısı olmanın ilk şartı olayları tam bu zirve noktasında görme ve fotoğraflama yeteneğinin kazanılmasında yatmaktadır.

Öte yandan gazetelerin spor sayfalarında görsel unsurlar ve özellikle fotoğraf vazgeçilmezdir. Spor sayfalarının neredeyse her birinde, okuyucunun dikkatini çeken en az bir büyük boyutlu fotoğrafın kullanılması yaygın bir uygulamadır. Spor fotoğrafçılığında kullanılan teknolojik altyapı açısından ise son 25 yıl içerisinde belirgin bir dönüşüm yaşandığı görülmektedir. Geçmişte foto muhabirleri tarafından çekilen görüntüler, ancak gazete merkezine dönüldükten sonra uzun ve zahmetli işlemlerden geçirilerek yayıma hazır hâle getirilebilirken dijital teknolojiler, çekilen görüntülerin anında kontrol edilmesini ve hızlı biçimde seçilip düzenlenmesini mümkün kılarak, foto muhabirliğinde zaman baskısını azaltmıştır. Ayrıca kablosuz veri aktarımı, taşınabilir düzenleme yazılımları ve mobil iletişim olanakları sayesinde spor fotoğrafları, kısa bir süre sonra yayın merkezlerine ulaştırılabilmekte; bu da spor olayının içindeki hız kavramını rekabet ve görsel kaliteyi belirleyen temel unsurlardan biri hâline getirmektedir. Dolayısıyla teknolojik dönüşüm, spor fotoğrafçılığını yalnızca teknik açıdan değil, üretim süreci ve editoryal işleyiş bakımından da yeniden şekillendirmiştir.

6. SPOR GAZETECİLİĞİNDE ÜRETİM SÜREÇLERİ

Spor haberleri, gazeteler için tiraj, televizyonlar için reyting anlamına gelmektedir. Çok sayıda okuyucu her gün bir spor gazetesi almakta, siyasi gazetelerin çoğu okuyucusu da gazeteyi arka sayfasından okumaya başlamaktadır. Spor haberleri, eğitim düzeyi ve toplumsal konumu farklı olan geniş bir kitle tarafından ilgiyle izlenebilmekte; çeşitli sosyokültürel gruplar spor gündemine ortak bir ilgi göstermektedir. Bu bağlamda geniş ve farklı kesimler tarafından ilgiyle takip edilen spor haberlerinin okurun sıkılmayacağı

bir dil ile herkesin anlayabileceği bir düzeyde yazılması gerekmektedir. Her spor branşının kendine özgü bir dili vardır. "Asist, ikili sıkıştırma, frikik, manşet, smaç, blok, steps, plase, alan savunması, turnike, ofsayt", gibi ifadeler spor haberlerinde sık sık kullanılmaktadır. Yine Cim bom, Es Es gibi kısaltmalara, imparator gibi lakaplara spor haberlerinde sık sık rastlanmaktadır. Teknik terimler, yabancı kelimeler, deyimler, kısaltma ve lakapların doğru kullanılması bu dilde haber yazarken muhabirlerin özellikle dikkat etmesi gereken bir husustur. Ayrıca spor haberlerinde metafor kullanımına da özen göstermek yararlı olacaktır. "Yaralı cimbom", "iki yaralı takım, nefes aldı", "yürekleri ağza getiren pozisyon" gibi metaforlar spor haberleri için vazgeçilmezdir.

Spor haberlerinde kullanılan kişilerin unvanları da sık sık yinelenmemelidir. Kısaltmalar haberde ilk geçtiği yerde açık olarak yazılmalı, daha sonra kısaltmalara yer verilmemelidir. Spor haberlerinde tekrardan ve klişelerden kaçınmak iyi olur. "Göztepe Şokta", "Altınordu'da Bayram", "Bucaspor Üzgün", "Efes Sevinçli" gibi başlıklar yerine; yaratıcı, farklı ve özgün başlıklar tercih edilmelidir. Teknik kadro ve yöneticilerin karşılaşmalara ilişkin değerlendirmelerine atılan başlıklar genellikle klişeleşmiş ve birbirinin benzeri olmaktadır. "Futbol kötü ama skor iyi", "Yenilgiyi hak etmedik", "Erken gelen gol moral bozdu" gibi başlıklar yerine teknik kadro ve yöneticilerin söylediklerinden daha çarpıcı bir cümle başlığa çıkarılabilir. Haber metninde muhabirin dikkat etmesi gereken bir diğer unsur da okuyucunun kafasında soru işareti oluşturacak eksik yön bırakmamaktır. Deneyimli ve iyi bir muhabir, haberinin tüm yönleri ile eksiksiz olmasına dikkat eder.

Spor haberleri içerik bakımından farklı alanlara yayılmakla birlikte, bu türler arasında futbol odaklı yayınların belirgin bir ağırlığa sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte basketbol, voleybol, motor sporları gibi çeşitli branşlara ilişkin gelişmelerde spor sayfalarında yer bulmaktadır. Futbol haberleri ise kendi içinde maç sonuçları, hazırlık sürecine ilişkin bilgiler, transfer gelişmeleri ve kulüp faaliyetleri gibi farklı alt başlıklarda ele alınmaktadır. Ayrıca uluslararası spor gündemine dair haber ve değerlendirmeler de spor basınının önemli içerik unsurları arasında yer alır.

Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, "dört büyükler" olarak adlandırılan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor'a ilişkin

haberlerin diğer kulüplere kıyasla daha geniş yer bulduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, spor gazetelerinde söz konusu kulüplere özel sayfalar ayrılması şeklinde kurumsallaşmış bir yayın pratiği olarak da karşımıza çıkar. Öte yandan at yarışları gibi belirli spor dallarına ilişkin haberlerin de geniş kapsamlı biçimde sunulduğu görülmektedir. Son yıllarda uluslararası futbol karşılaşmalarına yönelik tahminler içeren şans oyunlarıyla bağlantılı eklerin spor yayınlarında yer almaya başladığı ve bu içeriklerin okuyucu ilgisini artırmaya yönelik bir unsur olarak değerlendirildiği de gözlemlenmektedir.

6.1. Haber Toplama ve Yazma Teknikleri

Spor gazeteciliğinde haber üretimi ağırlıklı olarak güncel gelişmelere odaklanmaktadır. Karşılaşmalara ilişkin haberler, haftalık ve dönemsel genel değerlendirmeler, sezon başı ve sezon sonu analizleri, röportajlar ve söyleşiler, uluslararası spor gelişmeleri ile transfer haberleri, gazetelerin spor sayfalarında en sık yer verilen içerik türleri arasında bulunmaktadır (Kaya, 2001, s. 84). Spor gazetecilerinin, izledikleri olay ve gelişmeleri okuyucuya doğru, açık ve anlaşılır biçimde aktarabilmeleri için güçlü bir yazılı anlatım becerisine sahip olmaları; dil özelliklerini, imla ve noktalama kurallarını etkin biçimde kullanabilmeleri ve ele aldıkları spor dalına özgü teknik terminolojiye hâkim olmaları gerekmektedir.

Gazetelerin spor sayfaları, özellikle okul çağındaki gençler tarafından yoğun biçimde takip edilen bölümler arasında yer aldığından, kullanılan dilin eğitsel bir işlev de üstlendiği söylenebilir. Bu nedenle spor haberlerinde benimsenen üslup, dilin doğru ve özenli kullanımını zorunlu kılmaktadır. Haber metinleri hazırlanırken sadelik, açıklık, kesinlik, doğruluk ve özgünlük ilkelerine dikkat edilmesi; anlatımın doğrudan ve özü yansıtacak biçimde kurgulanması gerekmektedir. Bu bağlamda Türkçenin doğru ve etkili kullanımı, sözcüklerin, fiillerin ve tümleçlerin yerinde seçilmesini; sıfat ve zarfların anlamı destekleyecek biçimde kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla dil bilgisi kurallarının iyi bilinmesi ve cümle diziminde bu kurallara titizlikle uyulması büyük önem taşımaktadır (Tokgöz, 1994, s. 177). Bir dile hâkim olmak yalnızca anlatım biçimlerini bilmekle sınırlı olmayıp, aynı zamanda o dilin imla ve noktalama kurallarına ilişkin yeterli bilgiye sahip olmayı da gerektirmektedir.

Her ne kadar spor haberlerinin kendine özgü bir dili ve anlatım tarzı bulunsa da, bu üslubun basın kuruluşunun genel yayın çizgisiyle uyumlu olmasına özen gösterilmelidir. Aksi hâlde yayın bütünlüğü zarar görebilir. Spor haberleri hazırlanırken, geniş ve farklı okur gruplarına hitap edebilecek bir anlatım benimsenmesi gerekmektedir. Günümüzde spor karşılaşmalarının televizyon, radyo ve internet aracılığıyla canlı olarak izlenebildiği göz önüne alındığında, yazılı basında yer alan spor haberlerinde salt bilgilendirmenin ötesine geçilerek daha çok analiz, değerlendirme ve eleştirel yorumlara yer verilmesi önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda spor yazılarının farklı anlatım biçimleriyle kaleme alınması, tekrar eden ifadelerden ve benzer içeriklerden kaçınılması gerekmektedir. Ayrıca amatör spor dallarına da yer verilmesi, spora katılımı teşvik eden bir yaklaşım sunması ve daha geniş bir hedef kitleye ulaşılması açısından işlevsel görülmektedir.

Medya kuruluşlarının genel yayın ilkeleri kapsamında geçerli olan; şiddeti, ırkçılığı veya cinsiyet ayrımcılığını çağrıştırabilecek içeriklerden kaçınma ilkesi, spor haberciliği açısından da bağlayıcıdır. Özellikle sporun barış, kardeşlik ve dostluk gibi değerlerle özdeşleştirildiği düşünüldüğünde, bu tür olumsuz çağrışımların yayınlarda yer almamasına özen gösterilmelidir. Spor yorumlarında argo kullanımı, aşırı kulüp tutuculuğu ve taraflı anlatımlar yerine nesnel bir yayın anlayışı benimsenmelidir. Ayrıca belirli bir spor dalına ilişkin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmayan kişilerin, o alanla ilgili değerlendirme ve yorum yapmaktan kaçınmaları gerekmektedir.

Spor haberleri, belirli yazım kuralları çerçevesinde oluşturulmaktadır. Habercilik açısından spor haberlerinin sunumunda en yaygın kullanılan yöntemlerden biri ters piramit tekniğidir. Bu teknikte haberin en önemli unsurları metnin başında yer almakta, sonraki bilgiler ise önem derecesine göre azalan bir sırayla sunulmaktadır (Tokgöz, 1994, s. 182). Ters piramit kuralında her paragraf, bir önceki paragrafa kıyasla daha az önemli bilgileri içermektedir (Tokgöz, 1994, s. 183). Bu yöntemin spor haberleri için en uygun alt biçimlerinden biri kronolojik sıralamadır. Bu yaklaşımda haber girişi yazıldıktan sonra, olaylar zaman dizimi içinde aktarılmakta; muhabir, müsabakayı sporcuların performanslarına ilişkin değerlendirmelerle birlikte haberleştirmektedir.

Spor haberlerinin yazımında 5N 1K kuralına da mutlaka uyulması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, haber metninde “ne, nerede, ne zaman, nasıl,

neden ve kim" sorularının yanıtlarının yer almasına dikkat edilmelidir. Ancak günümüzde bazı spor haberlerinde bu temel unsurların eksik bırakıldığı gözlemlenmektedir. Haberde tek bir olay ele alınıyorsa, giriş paragrafında olayın özü verilmekte; izleyen paragraflarda olayın oluş biçimi ve ayrıntıları aktarılmaktadır. Örneğin bir futbolcunun antrenmanda sakatlanması durumunda, girişte sakatlanma bilgisi yer almakta; sonraki paragraflarda sakatlanmanın nasıl gerçekleştiği, sporcunun sağlık durumu ve iyileşme sürecine ilişkin ayrıntılar paylaşılmaktadır.

Bunun yanı sıra spor haberleri, dörtgen ya da kare kuralına uygun biçimde de yazılabilmektedir. Bu yazım biçimi özellikle yorumlayıcı ve analiz ağırlıklı haberler için geliştirilmiştir. Dörtgen kuralında haber girişi önemini korumakla birlikte, girişten sonraki paragraflar ters piramit tekniğinde olduğu gibi önem sırasına göre dizilmemektedir. Bunun yerine haber, anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde bloklar hâlinde yapılandırılmakta ve her paragraf okuyucu açısından benzer düzeyde önem taşımaktadır (Tokgöz, 1994, s. 184).

6.1.1. Müsabaka Öncesi Analiz Yazıları

Önemli spor organizasyonları öncesinde, takımların antrenman süreçleri ve hazırlık aşamalarına ilişkin bilgiler de haber değeri taşımaktadır. Antrenmanların tarih ve saatleri, basına açık olup olmadığı gibi ayrıntılar çoğunlukla kulüplerin resmî internet siteleri ile basın ve halkla ilişkiler birimleri aracılığıyla edinilebilmektedir. Antrenman saatinde sahada bulunan gazeteci, çalışmayı dikkatle izleyerek gerekli gözlemleri yapar, notlarını alır ve bu verileri haber formatına dönüştürür. Antrenmanlara ilişkin bu notlar, çoğu zaman müsabaka öncesinde gerçekleştirilen araştırmalarla birleştirilerek kapsamlı bir ön haber niteliği kazanır.

Etkinlik öncesinde hazırlanacak haberlerde, karşılaşmaya dair bilgilerin eksiksiz biçimde toplanması temel bir gerekliliktir. Örneğin bir futbol müsabakası öncesinde yapılacak ön haberde; maçın hakemleri, karşılaşmanın oynanacağı tarih, saat ve stadyum, sakat veya cezalı oyuncular, kulüplere uygulanmış olası disiplin yaptırımları (seyircisiz oynama, tarafsız sahada oynama gibi), sporcular ya da kulüp yöneticilerinin açıklamaları, muhtemel ilk on birler, karşılaşmaya ilişkin istatistiksel veriler ve müsabakanın canlı yayımlanacağı televizyon kanalı gibi unsurların yer alması beklenir. Ayrıca takımların geçmiş karşılaşmalarının sonuçları, ligdeki güncel konumları, iç

saha ve deplasman performansları ile oyuncuların bireysel istatistikleri gibi ayrıntılar da haberi zenginleştiren tamamlayıcı bilgiler arasında değerlendirilmektedir.

6.1.2. Müsabaka, Yarış ve Etkinlik Haberleri

Bir müsabaka, etkinlik ya da yarışmaya ilişkin haber üretilebilmesi için, haber ekibinin gerekli tüm teknik donanım ve ekipmanla birlikte organizasyonu yerinde izlemesi gerekir. Bazı önemli spor olayları, kamuoyunda yarattıkları etki nedeniyle gazetelerin birinci sayfalarında da yer bulabilmektedir. Uluslararası organizasyonlarda derece elde eden sporculara ilişkin gelişmeler ya da birinci ligde şampiyonluğa uzanan süreçlere dair haberler bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Muhabirin, etkinliğin gerçekleştiği ortamda yaşanan tüm gelişmeleri dikkatle takip etmesi; haberin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla gerektiğinde sporcular, yöneticiler, taraftarlar, hakemler gibi farklı aktörlerin görüşlerine başvurması beklenir.

Basın kuruluşları, rutin spor etkinliklerini izlemek üzere çoğu zaman tek bir muhabir görevlendirirken, geniş yankı uyandıran ve yüksek haber değeri taşıyan organizasyonlarda muhabir ve foto muhabiri sayısını artırma yoluna giderler. Bu uygulama hem sporcuların hem de kulüp yöneticilerinin değerlendirmelerine yer verilebilmesi, haberin farklı boyutlarının daha kapsamlı biçimde aktarılabilmesi mümkün olur. Örneğin futbol takımlarının antrenmanlarını izlemek üzere genellikle tek bir muhabir yeterli görülürken, maç sonrasında yaşanan gelişmeleri ve tepkileri ayrıntılı biçimde yansıtabilmek için daha kalabalık bir haber ekibinin sahada olması gerekir.

Futbol maç yazıları genellikle, içinde maçın önemli anlarının da yer aldığı iki devre hâlinde yazılmaktadır. Karşılaşmayı stadyumdaki basın locasından izleyen muhabir ilk yarının bitiminde bilgisayarda hazırladığı haberini gazete merkezine geçer. Futbol karşılaşmalarına ilişkin haberler, müsabakanın taşıdığı önem derecesine bağlı olarak ayrıntılı ve kapsamlı biçimde hazırlanmaktadır. Bu tür haberlerde, karşılaşma öncesi ve sonrasına ilişkin tüm unsurlar ele alınmakta; maçın yarattığı atmosferin okuyucuya aktarılması amaçlanmaktadır. Bir futbol maçına ilişkin haber metninde, karşılaşma sırasında yaşanan gelişmeler genellikle zamansal bir dizilim içerisinde sunulmakta; atılan goller, kazanılan ya da kaçırılan penaltılar, verilen kırmızı kartlar gibi kritik anlara yer verilmektedir. Ayrıca, müsabaka öncesinde

ve sırasında stat çevresinde ya da tribünlerde yaşanan olaylar—taraftarlar arasındaki gerilimler, yöneticiler veya futbolcular arasında gerçekleşen sözlü atışmalar, alınan güvenlik önlemleri gibi ayrıntılar—haber içeriğini tamamlayıcı unsurlar olarak aktarılmaktadır. Karşılaşma sonrasında ise futbolcuların, teknik direktörlerin ve kulüp yöneticilerinin değerlendirmeleri, sporcuların performanslarına ilişkin analizler ve varsa maç sonrasında meydana gelen olaylara dair metin ve görseller haberde yer almaktadır. Maç öncesinde hazırlanan ön haberlerde ise maçın hakem kadrosu, oynanacağı tarih ve saat, karşılaşmanın yapılacağı stat, takımların muhtemel ilk on birleri, sakat ya da cezalı oyuncular, kulüpler hakkında uygulanmış olası disiplin yaptırımları, kulüp yöneticileri veya sporcular tarafından yapılan açıklamalar, maç sonucuna ilişkin öngörüler ve alınan güvenlik tedbirleri gibi bilgiler verilir. Bu unsurlar, okuyucunun karşılaşmaya ilişkin kapsamlı bir ön bilgi edinmesini kolaylaştırır.

6.1.3. Yorum ve Analiz Yazıları

Ulusal ölçekte yayın yapan yazılı basın kuruluşlarında, spor haberlerinin yanı sıra spor olayları ve karşılaşma sonuçlarının değerlendirildiği analiz ve yorum yazılarına da yer verilmektedir. Bu tür metinlerde, ilgili hafta içerisinde spor alanında yaşanan gelişmeler, gündeme gelen tartışmalar, müsabaka sonuçları ve bu sonuçlara ilişkin çözümlemeler ele alınmakta; spor olguları yorumlayıcı bir çerçeve içerisinde sunulmaktadır. Alanında uzmanlaşmış yazarlar tarafından kaleme alınan köşe yazıları, analizler ve değerlendirmeler, yalnızca okuyucunun bilgilendirilmesine katkı sağlamakla kalmayıp, spor gündeminin şekillenmesinde de etkili olabilmektedir. Ayrıca spor basınında, futbol kulüplerini düzenli olarak izleyen muhabirlerin olduğu gibi yalnızca belirli bir kulüp üzerine odaklanan ve bu çerçevede yazılar kaleme alan spor yazarları da vardır.

6.1.4. İnceleme -Araştırma Haberleri

Araştırma, bir konuyu yüzeysel ele almaktan kaçınarak konunun temel dinamiklerine inmeyi ve gerçeği ortaya çıkarmayı amaçlayan sistematik bir faaliyettir. Bu yönüyle araştırma tüm gazetecilik pratiklerinin ayrılmaz bir parçasıdır (Schlapp, 2002, s. 67). Günümüzde araştırmacı gazetecilik, gazeteciliğin özel bir alt alanı olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'de yapılan araştırmalar, gazete okur kitlesi içerisinde "okumaktan çok bakma" eğiliminin

giderek güçlendiğini ortaya koymaktadır. Son yıllarda medya içeriklerinin giderek yüzeyselleştiği; haber ve yazıların önceki dönemlere kıyasla derinlikten ve içerik zenginliğinden uzaklaştığı gözlemlenmektedir. Gazetelerde kullanılan dilin aşırı ölçüde sadeleşmesi ve görsel unsurların belirgin biçimde artması, yazılı basının yapısal dönüşümüne işaret etmektedir. Nitekim günümüzde gazetecilik, çoğu zaman fotoğraflarla doldurulmuş sayfalara birkaç cümlenin eklenmesi ve görseller üzerinden anlatı kurulması biçimine evrilmiş görünmektedir (Tılıç, 2001). Buna karşın araştırma, gazetecilik mesleğinin temel besleyici unsuru ve adeta "iyileştirici" işlevidir. Toplumu ilgilendiren pek çok olay ve gelişme, gazetecilerin yürüttüğü araştırmalar sayesinde görünür hâle gelmektedir. Yoğun emek gerektiren, çoğu zaman rastlantılara ve belirsizliklere açık bir alan olan araştırmacı gazetecilik; ancak cesaretli ve disiplinli gazetecilerin üstlenebileceği zorlu bir görevdir (Schneider ve Raue, 2000, s. 32).

Spor gazeteciliğinde araştırmacı yaklaşım, spor sayfalarına farklı bakış açıları kazandıran; okuyucunun bilgi gereksinimini karşılayan, nitelikli yazılar, incelemeler ve dosya haberler üretilmesini sağlayan önemli bir mesleki yeterlilik olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde spor, disiplinler arası bir alan niteliği kazanmış; tıp, ekonomi, pazarlama, yönetim, reklamcılık, hukuk, kitle iletişimi, sosyoloji, çevre, mimarlık ve mühendislik gibi pek çok bilim dalıyla güçlü ilişkiler kurmuştur. Bu durum, spor basınına içerik üretimi açısından geniş bir konu çeşitliliği ve araştırma alanı sunmaktadır (Kaya, 2001, s. 83). Ancak uygulamada, spor gazetecilerinin önemli bir bölümünün "okuyucu talebi" varsayımına dayanarak ağırlıklı biçimde futbol maç yorumları ve duygusal, tiraj artırmaya yönelik taraftar yazıları kaleme aldıkları görülmektedir. Bu yaklaşımın sonucu olarak, spor yazarlarının diğer uzman gazetecilik alanlarında olduğu gibi kapsamlı araştırma ve inceleme çalışmalarına dayanan kitaplar ya da dosya yayınlar üretmedikleri görülmektedir (Karaküçük ve Yenel, 1997, s. 55–56).

7. SPOR GAZETECİLİĞİNDE ETİK SORUNLAR VE TARTIŞMALAR

Türkiye'de gazetelerin spor sayfalarındaki haber, fotoğraf ve köşe yazıları incelendiğinde, futbol yaklaşık %63'lük oranla en çok yer verilen spor branşı olarak öne çıkmakta; bunu basketbol ve voleybolun izlediği

görülmektedir (Karaküçük ve Yenel, 1997, s. 64). Takım sporlarının belirgin ağırlık taşıdığı bu yayın ortamında tarafsızlık olgusu, kulüplere ilişkin haber ve yorumların gazete ve televizyonlarda sunuluş biçimi üzerinden tartışılmaktadır. Taraftarlığın çoğu zaman ödüllendirildiği bir spor basını ikliminde, spor muhabirlerinin nesnel bir duruş sergilemeleri ve bu tutumu sürdürebilmeleri oldukça güçleşmektedir. Nitekim bazı spor muhabirlerinde taraftarlık, bir kulüp ya da takımla özdeşleşmenin ötesine geçerek kulüp yöneticileriyle yakınlık kurma düzeyine kadar ilerleyebilmektedir (Kaya, 2001, s. 96). Gazetelerin spor sayfaları ile günlük spor gazeteleri incelendiğinde, içerik ve yorum düzeyinde sağlanamayan tarafsızlığın çoğu zaman biçimsel düzenlemeler yoluyla telafi edilmeye çalışıldığı dikkat çekmektedir. Bu kapsamda gazeteler, özellikle üç büyük İstanbul kulübüne ilişkin haberlere sayısal olarak dengeli yer vermeyi amaçlamaktadır. Yayınlanan spor gazeteleri ve spor sayfaları değerlendirildiğinde, sayfaların genellikle ikişer bölümünün Galatasaray, Beşiktaş ve Fenerbahçe'ye; bir bölümünün ise Trabzonspor'a ayrıldığı görülmektedir. Türkiye liginde yer alan diğer kulüpler ise bir ya da iki cümlelik kısa haberlerle sınırlı biçimde ele alınmaktadır.

7.1. Tarafsızlık Sorunu ve Kulüp Muhabirliği Tartışmaları

Günümüz gazetecilik pratiğinde uzmanlaşmanın doğal bir sonucu olarak, ana akım medyada Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe ve Trabzonspor gibi kulüpleri düzenli biçimde takip eden özel muhabirlerin görev yaptığı görülmektedir. Kulüp muhabirliği, gazeteciye belirli bir spor kurumuna odaklanma imkânı sağlamasına rağmen her gün haber üretme zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Belirli zaman aralıklarında sürekli haber üretme baskısı, bazı durumlarda muhabirlerin doğruluğu tartışmalı bilgilere yönelmelerine ya da etik sınırları zorlayan yöntemlere başvurmalarına neden olabilmektedir (Uzun, 2004, s. 4). Spor yazarlarının kulüp taraftarlıklarını yazılarına yansıtmaları ve bunun ötesinde bazı yazarların kulüplerin kongre üyesi ya da yöneticisi olarak aktif rol üstlenmeleri, spor basınında ciddi etik sorunlara yol açmaktadır. Bununla birlikte, spor yazarları arasındaki kulüp temelli aidiyetlerin yeni bir olgu olmadığı da bilinmektedir. Tek parti döneminde Ali Naci Bey'in (Karacan) Fenerbahçe Kulübü Genel Sekreteri olması nedeniyle Akşam gazetesindeki yazılarında Fenerbahçe'yi savunması; buna karşılık Cumhuriyet gazetesinde yazan Abidin Daver'in, kurucuları ve ilk

futbolcuları arasında yer aldığı Galatasaray lehine görüşler dile getirmesi, kulüpler arası rekabetin Cumhuriyet'in ilk yıllarında gazete sayfalarına da yansıdığını göstermektedir (Atabeyoğlu, 1991, s. 15).

Kulüp taraftarlığının spor basınında daha görünür ve sistematik bir hâl alması ise, Türkiye'de medyanın önemli yapısal dönüşümler geçirdiği 1980 sonrası döneme rastlar. Bu süreçte, Hürriyet bünyesinde yayımlanan "Spor" isimli günlük gazete 1994 yılında her kulüp için ayrı sayfalar hazırlamaya başlamıştır. Bu gazetede sayfaların başlıklarında kulüp isimlerine yer verilmiş, editöründen muhabirine, yazarından yöneticisine kadar tüm çalışanların ilgili kulübün taraftarı olmasına özen gösterilmiştir. Gazetenin ulaştığı yüksek tiraj rakamları, bu yayın modelinin diğer spor gazeteleri tarafından da benimsenmesine zemin hazırlamıştır (Milliyet, 2 Mart 2002).

Aslında kulüp yazarlığı uygulaması, alanında uzmanlaşmış ve birikim sahibi gazetecilerin, gündelik haber rutininin ötesine geçerek daha ayrıntılı ve derinlikli habercilik yapabilmelerini amaçlayan bir uzmanlaşma modeli olarak ortaya çıkmıştır. Ancak uzmanlaşma ile tarafgirlik arasındaki sınırın bulanıklaşması, bu uygulamanın temel sorunlarından biri hâline gelmiştir.

7.2. Eski Sporcuların Gazeteciliğe Geçişi

Sporculuk geçmişine sahip kişilerin, özellikle eski futbolcuların kulüp temsilcisi gibi spor yazarlığı ve futbol yorumculuğu yapmaları, spor basınının tarafsızlığını zedelemektedir. Bu durum, spor medyasının saygınlığına ve güvenilirliğine zarar vermektedir. Türkiye'de spor yazarlarının kayda değer bir bölümünün eski futbolculardan oluştuğu bilinmektedir. Hâlen spor yazarlığı yapan bu isimlerin, çoğunlukla uzun yıllar forma giydikleri kulüpleri takip etmeleri ve yazılarında bu kulüpler ekseninde yoğunlaşmaları dikkat çekmektedir. Dahası, eski futbolcu olmayan bazı yorumcu ve yazarların dahi medyada bir kulüp taraftarı gibi konumlandıkları görülmektedir.

Spor servislerinin yöneticileri, sporculuk döneminde tanınmış ve spor kamuoyunda bilinirliği yüksek isimleri yazar kadrolarına dâhil ederek, okuyucunun—daha açık bir ifadeyle taraftarın—ilgisini çekmeyi hedeflemektedir. Bu yaklaşım, tiraj ve izlenme kaygılarıyla ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte spor yazarlığı alanında, tarafsız tutumuyla kabul görmüş ve mesleki açıdan başarılı olmuş eski sporcuların da bulunduğu kuşkusuzdur. Ancak bazı eski sporcuların, sahip oldukları taraflı

kimliği yazı ve yorumlarına yansıtarak kulüp taraftarlarının duygularına seslenmeye çalıştıkları; hatta köşelerindeki başlıklarda açık biçimde tuttukları kulüpleri işaret ettikleri görülmektedir. Günümüz medyasında yaygınlaşan bu tür uygulamalar, spor gazeteciliğini bir meslek olarak benimseyen profesyonellerin tepkisini çekmektedir.

Bir sporcunun aktif kariyerini sonlandırdıktan sonra farklı mesleki alanlara yönelmesi mümkün olduğu gibi, spor gazeteciliğini tercih etmesi de doğaldır. Nitekim Coşkun Özarı, Gündüz Kılıç ve Turgay Şeren gibi isimler, futbolu bıraktıktan sonra spor basınında görev almışlardır. Ancak mesleğe girişte görece bir serbestlik söz konusu olsa da mesleği sürdürebilmek için belirli niteliklerin ve yeterliliklerin aranması gerektiği açıktır.

7.3. Spor Gazeteciliğinde Haberin Çarpıtılması

Spor gazetecilerinin mesleki faaliyetlerini yürütürken basının evrensel etik ilkelerine bağlı kalmaları; tarafsızlıktan sapmamaları ve gerçekleri çarpıtmaktan kaçınmaları temel bir zorunluluktur (Erdemli, 1996, s. 31). Spor olaylarının okuyucuya abartıya yer vermeden olduğu biçimiyle aktarılması, spor gazetecilerinin kamuya karşı taşıdığı sorumluluğun vazgeçilmez bir ölçütüdür. Buna karşın bazı yayın organlarında, yaşanan gelişmelerin haberleştirilmesi sürecinde dikkat çekme amacıyla abartılı bir dilin kullanılması rastlanan bir durumdur. Özellikle spor sayfalarının büyük ölçüde "üç büyük" kulüple sınırlı hâle gelmesinin yarattığı yapısal dengesizlik zaman zaman gerçeği yansıtmayan haberlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Gazetelerin haberin etkisini artırmak amacıyla kullandıkları fotoğraflar da kimi durumlarda asparagas içeriklerin görsel kanıtıymış gibi sunulabilmektedir. Okuyucunun, fotoğrafların hangi bağlamda, ne zaman ve hangi amaçla çekildiğine ilişkin bilgi sahibi olmaması, haber metniyle doğrudan ilişkisi bulunmayan görsellerin inandırıcılık unsuru olarak kullanılmasına yol açabilmektedir. Bununla birlikte etik ilkelere uygun habercilik yalnızca muhabirin bireysel sorumluluğuna indirgenemez. Spor basınında editoryal görev üstlenen tüm aktörlerin bu ilkeleri içselleştirmesi zorunludur.

7.4. Spor Gazetecilerinin Haber Kaynaklarıyla İlişkileri

Spor basını, spor alanına ilişkin gelişmeler arasından yaptığı seçimle spor gündemini inşa ederek, kamuoyunun dikkatini belirli konular üzerinde yoğunlaştırır. Bu seçme süreci; hangi olayların haberleştirileceği, bu olayların hangi anlatım biçimiyle sunulacağı ve hangi boyutlarının ön plana çıkarılacağı gibi editoryal kararları kapsar. Söz konusu kararların alınmasında temel ölçütün okuyucunun doğru ve eksiksiz biçimde bilgilendirilmesi olması gerekir. Aksi hâlde, haber seçimi ve sunumu bilgilendirme işlevinden uzaklaşarak yönlendirme pratiğine dönüşebilir. Spor basınında gazetecilerin okuyucuya karşı taşıdıkları sorumluluğu yerine getirmelerini zorlaştıran bu yönlendirici yapı, farklı nedenlerden beslenmektedir. Bunlardan biri, gazetecilerin haber kaynaklarıyla kurdukları ilişkilerin niteliğidir. Gazetecilik mesleğinin temel ilkeleri doğrultusunda, muhabirlerden tarafsız ve nesnel bir tutum sergilemeleri beklenir. Ancak daha fazla bilgiye ulaşabilmek amacıyla spor muhabirleri; sporcular, teknik direktörler, kulüp yöneticileri, menajerler ve sponsorlar gibi haberlerinin öznesi olan aktörlerle yakın ilişkiler kurmak zorundadır. Bu yakınlık ise, söz konusu kişiler hakkında eleştirel bir mesafe geliştirmeyi, araştırmacı gazetecilik pratiğini sürdürmeyi ve tarafsızlığı korumayı güçleştirmektedir.

Basının "dördüncü güç" olarak eleştirme ve denetleme işlevini yerine getirmesi beklenirken, spor basınında gazeteciler ile haber kaynakları arasında kurulan ilişkilerin yapısı, bu işlevin sağlıklı biçimde yürütülmesini çoğu zaman engellemektedir. Türkiye'de spor gazeteciliğinin mevcut uygulamaları incelendiğinde, mesleğin kimi çevreler tarafından kişisel çıkar elde etme aracı olarak kullanıldığı da görülmektedir. Spor gazeteciliğinin bu şekilde araçsallaştırılması, yalnızca tarafsız ve güvenilir haberciliği olanaksız kılmakla kalmamakta; aynı zamanda gazetecilikle bağdaşmayan komisyonculuk, aracılık ve benzeri faaliyetlerin habercilik kisvesi altında gizlenmesine de zemin hazırlamaktadır.

7.5. Spor Gazeteciliğinde Mesleki Yeterlilik ve Kimlik Değişimi

Türk basınında uygulanan istihdam politikalarının yarattığı olumsuz sonuçlar, spor basınında da belirgin biçimde hissedilmektedir. Medya kuruluşları, haber üretim maliyetlerini düşürme amacıyla, deneyim sahibi ve alanında uzmanlaşmış gazetecilerin yerine; mesleğe yeni adım atmış ya da

stajyer statüsündeki çalışanlara ya oldukça düşük ücretler ödemekte ya da ücretsiz çalışma koşulları sunmaktadır. Bu yaklaşım, spor gazeteciliğinde mesleki niteliğin zayıflamasına yol açan yapısal sorunlardan biridir. Orhan Koloğlu da spor yazarlığında yaşanan nitelik gerilemesini değerlendirirken, saldırgan söylemin ön plana çıkmasına dikkat çekmektedir. Koloğlu'na göre futbol medyasında sert, kırıcı ve polemikçi bir dil kullanan yazarların teşvik edilmesi, spor yazarlığını mesleki yeterlilikten ziyade sansasyon üretimine dayalı bir alana dönüştürmektedir. Ayrıca spor yazarlığının, belirli bir akademik ya da mesleki niteliğe sahip olmayan kişilere kolaylıkla verilebilen bir pozisyon hâline gelmesi, bu alandaki sorunları daha da derinleştirmektedir (Radikal, 1 Temmuz 2002).

SONUÇ

Bu çalışmada spor gazeteciliği; tarihsel gelişimi, haber üretim süreçleri, mesleki roller, etik ilkeler, uzmanlaşma sorunu, dil ve üslup özellikleri ile teknolojik dönüşüm bağlamında ele alınmıştır. Sporun toplumsal yaşam içindeki merkezi konumu, spor gazeteciliğini kamuoyu oluşturma gücüne sahip etkili bir medya pratiği hâline getirmiştir. Bu durum, spor gazetecilerinin taşıdığı mesleki ve etik sorumluluğu daha da belirgin kılmaktadır. Spor basınının gündem belirleyici işlevi, hangi spor olaylarının haberleştirileceği, nasıl sunulacağı ve hangi yönlerinin öne çıkarılacağı gibi editoryal tercihler üzerinden şekillenmektedir. Bu seçme sürecinin temel amacının okuyucuyu doğru ve eksiksiz biçimde bilgilendirmek olması gerekirken, yönlendirme, tarafgirlik ve ticari kaygıların öne çıktığı durumlarda spor gazeteciliğinin güvenilirliği ve toplumsal işlevi zedelenmektedir. Özellikle futbolun baskınlığı, kulüp temelli habercilik anlayışı ve taraftarlık eksenli yazarlık pratikleri, tarafsızlık ilkesinin uygulanmasını güçleştiren sorun alanlarını oluşturmaktadır. Uzmanlaşma gereksinimi ise Türkiye'de çoğu zaman branş bilgisi yerine kulüp aidiyetiyle ilişkilendirilmekte; bu durum etik sorunları ve içerik kalitesindeki düşüşü beraberinde getirmektedir. Haber–yorum ayrımının korunması, sansasyonel başlıklardan kaçınılması ve açık, doğru bir anlatımın benimsenmesi, spor gazeteciliğinin temel mesleki gerekleri arasında yer almaktadır. Teknolojik gelişmeler haber üretim hızını ve görsel niteliği artırmış olsa da, istihdam politikalarındaki nitelik kaybı ve araştırmacı gazeteciliğin geri plana itilmesi, spor basınında yüzeyselleşme sorununu derinleştirmektedir.

Dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte spor gazeteciliği pratiklerinde köklü değişimlerin yaşanması kaçınılmazdır. Gelecek dönemde dijital spor gazeteciliğinin, yalnızca hız ve anlık bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayan; veri temelli analizler, etkileşimli içerikler ve çoklu platform anlatıları üzerinden yeniden şekilleneceği öngörülmektedir. Büyük veri, yapay zekâ destekli istatistiksel çözümlemeler ve otomatik içerik üretim araçlarının yaygınlaşması, spor haberlerinin analitik derinliğini artırma potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte dijital ortamda artan rekabet, tıklanma ve etkileşim odaklı yayıncılık anlayışının etik sorunları derinleştirme riskini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle dijital spor gazeteciliğinde doğrulama mekanizmalarının güçlendirilmesi, hız ile doğruluk arasındaki dengenin korunması ve algoritmik yönlendirmelerin editoryal bağımsızlığı zedelememesi kritik bir önem kazanacaktır. Gelecekte spor gazeteciliğinin, ticari kaygılarla şekillenen kısa vadeli yayın pratiklerinden uzaklaşarak, kamusal sorumluluğu önceleyen, etik ilkelere dayalı ve nitelikli bir medya alanı olarak yeniden konumlandırılması gerekmektedir. Bu süreçte spor gazetecilerinin yalnızca içerik üreticisi değil, aynı zamanda veri okuryazarı, dijital anlatıcı ve etik denetçi rolleri üstlenmesi gerekecektir. Dolayısıyla dijital spor gazeteciliğinin geleceği, teknolojik yeniliklerle birlikte mesleki sorumluluk ve etik ilkelerin yeniden tanımlandığı çok boyutlu bir dönüşüm sürecine işaret etmektedir.

KAYNAKÇA:

Aker, P. (2012). Photography, objectivity and the modern newspaper. Journalism Studies, 13(3), 325–339.

Atabeyoğlu, C. (1991). Türkiye'de spor yazarlığının 100. yılı: 1891–1991. İstanbul: Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayını.

Atalay, A. (2004). Spor, medya ve serbest zaman. İstanbul: Beta.

Ayhan, O. (2001). Televizyonda spor haberciliği. In Yerel gazetecilikte meslek içi eğitim (ss. xx–xx). Antakya: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti – Konrad Adenauer Vakfı Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi.

Barthes, R. (1981). Camera lucida: Reflections on photography. New York, NY: Hill and Wang.

Bayatlı, T. (1986). Dış ülkelerde spor basını. In Genç gazeteciler eğitim semineri (ss. 153–154). İstanbul: İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Yayını.

Boyle, R. (2017). Sports journalism: Changing journalism practice and digital media. Digital Journalism, 5(5), 493–495. https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1281603

Castells, M. (2010). The rise of the network society (2nd ed.). Oxford: Wiley-Blackwell.

Çetin, C. (1999). Sporun yaygınlaşması ve değişimi sürecinde televizyonun rolü (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Düzel, N. (2002, 1 Temmuz). Türkiye artık sporda hücuma geçti! Radikal.

Erdemli, A. (1996). İnsan, spor ve olimpizm: Spor felsefesi yazıları. İstanbul: Türkiye Spor Yazarları Derneği.

Erdemli, A. (1997). Günümüzde spor gazeteciliğinin kimliği. Futbol, medya ve olimpizm semineri (ss. 39–40). Göynük–Antalya: Türkiye Spor Yazarları Derneği.

Freund, G. (2007). Fotoğraf ve toplum (Ş. Demirkol, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Gezgin, S. (1994). Basında fotoğrafçılık. İstanbul: Der Yayınları.

Gülaçtı, İ. E. (2018). Sanat ve haberciliğin sınırında gösteri fotoğrafları. The Journal of Academic Social Science Studies, (69), 161–175.

Hackforth, J. (2002). Dünyada spor gazeteciliği araştırması. Antalya.

Hutchins, B., Li, B., ve Rowe, D. (2019). Over-the-top sport: Live streaming services, changing coverage rights markets and the growth of media sport portals. Media, Culture & Society, 41(7), 975–994. https://doi.org/10.1177/0163443719859611

Hutchins, B. ve Rowe, D. (2019). Digital media sport: Technology, power and culture in the network society. Routledge.

İnuğur, N. (1992). Türk basın tarihi. İstanbul: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayını.

Karaküçük, S., & Yenel, F. (1997). Türk sporunun gelişmesi ve topluma yaygınlaştırılması bakımından basının etkinliği. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(2), 56–57.

Kaya, A. Y. (2000). Spor basınının kamusal boyut ve işlevleri. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 231–249.

Kaya, A. Y. (2001). Türkiye'de spor basını haber dili: Futbol haberlerinde sözcük seçimi üzerine bir içerik çözümlemesi (Yayımlanmamış doktora tezi).

Keene, M. (1995). Practical photojournalism: A professional guide (2nd ed.). London: Focal Press.

Nichols, W. V. (2002). Media relations in sport. Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

Özer, Ö. (2012). Spor Gazeteciliği. Spor ve Medya İlişkisi. N. Sever içinde (Ed.), Spor ve medya ilişkisi (ss. 20–38). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Özkoçak, L. (2012). Medyada spor servisleri. N. Sever içinde (Ed.), Spor ve medya ilişkisi (ss. 88–108). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Özsoy, S. (2011). Spor basınının tarihi ve Türkiye'de 1950'den günümüze yaşanan değişim. Marmara İletişim Dergisi, 208–223.

Özsoy, S., & Doğu, G. (2006). Spor gazeteciliğinin bugünkü durumu ve mesleki nitelikler. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (25), 123–142.

Rowe, D. (2004). Sport, culture and the media: The unruly trinity (2nd ed.). Maidenhead: Open University Press.

Schlapp, H. (2002). Gazeteciliğe giriş: Medya uygulamaları üzerine çalışmalar (I. Aygün, Çev.). İstanbul: Konrad Adenauer Vakfı – İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Sontag, S. (2008). On photography. London: Penguin.

Szarkowski, J. (1966). The photographer's eye. New York, NY: Museum of Modern Art.

Taner, G. (1996). Spor gazetecisi kimdir? Görevi nedir? Sorumlulukları nelerdir? Spor gazeteciliği enstitüsü 2. dönem çalışmaları. İstanbul: Türkiye Spor Yazarları Derneği.

Tılıç, D. (2001). 2000'ler Türkiye'sinde gazetecilik ve medyayı anlamak. İstanbul: Su Yayınları.

Tokgöz, O. (1994). Temel gazetecilik. Ankara: İmge Kitabevi.

Toksoy, N. (1977). Spor fotoğrafçılığında teknik. Yeni Fotoğraf Dergisi, (7).

Topuz, H. (1968). Basın sözlüğü: Fransızcadan Türkçeye Fransızcaya, İngilizce karşılıklı: Yenilik Basımevi.

Türkiye Spor Yazarları Derneği. (2019, 19 Mayıs). Türkiye Spor Yazarları ve Spor Kulübü Derneği tüzüğü. Retrieved from http://www.tsyd.org.tr/wp/?page_id=14275

Uluç, H. (1987). Sarı kırmızılı kaşkol. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Uluç, Ö. (1997). Futbol, medya ve olimpizm semineri. Göynük–Antalya: Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları.

Uzun, R. (2001). Türkiye'de spor basını (1980–2000) (Yayımlanmamış doktora tezi).

Whannel, G. (2005). Media sport stars: Masculinities and moralities. London: Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203996263

Yılmaz, M. Y. (2002, 2 Mart). Kimse kusura bakmasın, kendimi eleştiriyorum. Milliyet.

AIPS Status (t.y). International Sports Press Association. Hungary. https://www.aipsmedia.com/index.html?page=aipsstatute